

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

**4 üncü Birleşim
8 Ekim 2003 Çarşamba**

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 16.55

BAŞKAN : Başkanvekili Sadık YAKUT

KÂTİP ÜYELER : Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale), Suat KILIÇ (Samsun)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 4 üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları raporlarının müzakeresine başlıyoruz.

VI. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

3. - Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları (1/632) (S. Sayısı : 248) (Devam) (1)

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerinde.

Hükümet?.. Yerinde.

Komisyon raporları, 248 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Konya Milletvekili Sayın Atilla Kart; buyurun.

CHP GRUBU ADINA ATILLA KART (Konya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısıyla ilgili olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım; Grubum ve şahsım adına Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, demokratik bir yapıyı benimsemiş her siyasî yapılanmanın temel amacı ve varlık sebebi, hesap verme ve denetim sorumluluğuyla doğrudan bağlantılıdır. Saydam ve katılımcı bir demokrasi anlayışının gelişmesi, siyasî yönetimlerin, işlemlerini yurttaşlarının bilgi ve denetimine açmasıyla mümkündür. Bilgi edinme hakkı, doğaldır ki, beraberinde idarî işlemlerin ve kamu harcamalarının denetimi gereğini de getirmektedir.

Sayın milletvekilleri, bu yaklaşım içinde değerlendirme yapıldığında, getirilen tasarımı elbette olumlu karşılıyoruz; ancak, bu değerlendirmenin dışında, bu tasarının ilgili mevzuatla bağlantısı kurulduğu zaman, önemli eksiklik, yetersizlik ve tutarsızlıklar olduğunu görüyoruz. Bunları, hemen, somut örnekleriyle açıklamak istiyorum.

Terörle Mücadele Yasasının 8 inci maddesinin Altıncı Uyum Paketiyle Kaldırılması, 7 nci maddenin de Yedinci Uyum Paketiyle kaldırılması ve değiştirilmesi, getirilen bu tasarımı, yani Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısını tamamlayan özellikler içerdiği için, olumlu bir düzenleme mahiyetinde olmuştur. Keza, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 316 ncı maddesinde yapılan değişiklikle, cumhuriyet savcılığı tebliğnamesinin taraf vekillerine tebliğ edilmesi zorunluluğunun getirilmiş olması da, bu anlamda olumlu bir değişim olmuştur; ancak, RTÜK Yasasında, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasasında ve Sermaye Piyasası Yasasında paralel düzenlemeler yapılmadığı ve en önemlisi hak arama pratiği ve özgürlüğü alanında somut gelişmeler sağlanmadığı takdirde, bu tasarıyla yapılmak istenen düzenlemelerin fazla önemi ve etkinliği olmayacaktır.

Sayın milletvekilleri, bilindiği gibi, 3984 sayılı Yasanın 5 inci maddesi RTÜK'le ilgili üst kurulun oluşum esaslarını düzenlemiş olup, bu oluşum Anayasa Mahkemesine intikal etmiş durumdadır. 5 inci maddedeki düzenlemeye göre, üst kurulun oluşumunda yasama organı doğrudan yetkilidir. Yürütme işlevini gören bir

kurulun, RTÜK'ün, yasama organı tarafından belirlenmesi, parlamenter sistemin esası ve özülle hiçbir şekilde bağdaşmaz.

(1) 248 S. Sayılı Basmayazı tutanağa ektir.

Kitle iletişim araçları arasında önemli bir işlevi olan radyoların ve televizyonların faaliyetlerini denetleyecek ve bağlı olarak haber verme ve doğru bilgilendirme misyonunu özerk olarak üstlenen bir kurulun oluşumunda yasama organının siyasî değerlendirmelerle bu derece etkin olması kabul edilebilir bir hal olamaz. Üstelik ve maalesef, 4756 sayılı Yasanın geçici 1 inci maddesinin değiştirilmesi yolunda temmuz ayında alelacele yapılan değişiklik, siyasî iktidarın bu noktada da samimî ve tutarlı olmadığını ve özünde, bilgi edinme hakkını kontrol altına almak istediğini gösteren somut bir gelişme niteliğinde olmuştur. Siyasî iktidarın bu yapılanmada ısrarlı olacağı anlaşılmaktadır. Yasama yetkisinin devri anlamına gelen böyle bir yapılanma, hukuk devleti ve kuvvetler ayrılığı ilkesiyle hiçbir şekilde bağdaşmaz.

Değerli arkadaşlarım, benzer bir yapılanmayı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu uyarınca oluşturulan kurulun yapılanmasında da görüyoruz. Bu kurul da yürütme organı tarafından oluşturulmakta ve yargının bağımsızlığı açısından olumsuz bir etki yaratmaktadır. Bir evvel verdiğim örnekte, yasama yetkisinin yürütme organına devrini görüyoruz. Burada ise, bu yasal düzenlemede ise, yargı yetkisinin yürütme organına devrini görüyoruz.

İşin pratiğinde, bu kurul, bilirkişi yerine geçiyor ve kurulun vereceği rapora göre, sözü edilen yasaya veya Ceza Kanununun 426, 427 ve 428 inci maddelerine aykırılık bulunup bulunmadığı tespit ediliyor. Bu sebeple, bu yasa ve bu kurulun işlevi de mutlaka gözden geçirilmeli ve kurulun oluşmasında, yargıya müdahale niteliği taşımayacak kriterler yaratılmalıdır.

Sayın milletvekilleri, benzer bir düzenleme, bilgi edinme hakkının özünü etkileyecek yanlışlıklar, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda da vardır. Bu yasanın 47 nci maddesinin ilgili bendine göre, sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyecek yalan yanlış bilgi veren, haber yayan -tekrar ifade ediyorum- haber yayan, yorum yapan ya da açıklamakla yükümlü olduğu bilgileri açıklamayan gerçek kişiler ile tüzelkişiliklerin yetkilileri ve bunlarla birlikte hareket edenler cezalandırılmaktadır. Bu yasayla getirilen sınırlama özel bir sınırlama niteliğinde olmasına rağmen, haber yaymak gibi fiillerin tanımı ve unsurları belirtilmeden, objektif ve hukukî ölçütler getirilmeden cezalandırmaya yol açan bir yöntem geliştirilmiştir.

Basın-yayın mevzuatı ile sermaye piyasası mevzuatı hükümleri arasında bir tutarlılık ve bağlantı mutlaka sağlanmalıdır. Aksi takdirde, tanımı yapılmamış ve karşılığı açıklanmamış olan fiiller sebebiyle bilgi edinme hakkı ihlal edilmiş olacaktır. Takdir olunur ki, bu düzenleme, yönetim birimleri tarafından da kötüye kullanılabilir bir haldir.

Görüldüğü gibi, ana hatlarıyla açıklamaya çalıştığım bu hususların tamamı, özü itibariyle, sansürü çağrıştıran ve özünde bilgi edinme hakkını zedeleyen hükümlerdir.

Bir diğer önemli eksiklik, bu tasarinin doğrudan bağlantılı olduğu İdarî Yargılama Usulü Yasasıyla bağlantısını kuran herhangi bir düzenleme yapılmamıştır değerli arkadaşlarım. Oysa, bu tasarıyla getirilmek istenilen düzenlemede, muhatap alınacak idarî birimlerin yargılama usulünü düzenleyen İdarî Yargılama Usulü Yasası ile bu yasa arasındaki bağlantının ve özelliklerin mutlaka tasarıda düzenlenmiş olması gerekirdi; bu da, yine çok temel bir eksiklik mahiyetinde olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, Bilgi Edinme Hakkı Kanunuyla ilgili ihtilafların nihaî çözüm yeri, her halükârda, yargı mercileri olacaktır. Yargının temel ve öncelikli sorunlarını çözümlenemediğimiz takdirde, yapılacak çalışmaların pratik bir sonuç vermeyeceğini bir defa daha vurgulamak istiyorum.

Sayın milletvekilleri, Avrupa Birliği sürecinde hep bir ikilemi ve çelişkiyi yaşıyoruz. Bir taraftan Avrupa Birliği normlarına uygun genel düzenlemeler yapıyoruz, en azından böyle bir gayretin içerisindeyiz. Böyle bir gayretin içerisinde görünüyoruz demek istemiyorum, çok haksız bir değerlendirme yapmak istemiyorum; ama, en azından böyle bir gayret içerisindeyiz ve bunun devamında da hemen "önemli olan uygulamadır" diyoruz. Elbette ve gerçekten, uygulama işin esasını ve özünü teşkil etmektedir. Bu konudaki yanlış ve eksik uygulamaların sorumluluğunu da, siyasî iktidar olarak kendimizde aramak yerine, hep başka kurumlarda arıyoruz. Bu yanlışlığı da, en başta, maalesef, üzülerek ifade ediyorum, Sayın Adalet Bakanımız yapıyor. Sayın Adalet Bakanı, hükümet adına yaptığı açıklamalarda, idarî birimlerin bu noktadaki yanlışlarını ve yargının işleyişindeki aksaklıkları ifade ediyor. Bu arada, diğer kurumların, idarî alt birimlerin ve yargı mercilerinin eksik ve yanlış uygulamalarının bulunduğu da bir gerçek; ancak, bu süreçte de siyasî iktidarın temel çelişkilerini mutlaka öne çıkarmamız, gözardı etmememiz gerekiyor.

En başta -biraz evvel bir örneğini yaşadık- sözlü soru önergelerinin cevaplandırılmasındaki -en hafif ifadesiyle aktarıyorum- duyarsızlığı hemen ifade etmek istiyorum. Bunun hiçbir gerekçesi olamaz. Soru önergelerinin ne zaman cevaplandırılacağı, gündemde çok açık bir şekilde belirtilmiştir. Siz, denetim hakkına saygılıysanız, programınızı buna göre yaparsınız; ama, bunu umursamayıp "nasıl olsa bunlar üç birleşim içerisinde cevaplandırılmadığı zaman yazılı soru önergesine dönüşüyor" deyip geçiştirmeye kalkarsanız, orada, kamunun denetim hakkına saygı göstermediğiniz anlaşılır, ortaya çıkar. Bunu, bir defa daha, önemle ifade etmek istiyorum.

Bir diğer önemli konu da şu: Bakıyoruz değerli arkadaşlarım, siyasî iktidar, bir taraftan bilgi edinme hakkı gibi olumlu bir düzenlemeyi getiriyor, diğer taraftan da, yukarıda açıkladığımız eksiklik ve yanlışlıkların dışında, bazı yasama faaliyetleri ve uygulamalarıyla, bilgi edinme hakkı ve denetim faaliyetini özünden ihlal ediyor, daha da ötesi, ortadan kaldırıyor. Bunu da, somut örnekleriyle elbette açıklayacağım.

Kamu İhale Yasası... Biliyorsunuz, bu yasanın temel amacı, temel fonksiyonu, kamu harcamalarının denetimini sağlamak, Hazine kaynaklarının nasıl harcadığını denetlemek. Kamu İhale Yasasında özenle ve kararlılıkla siyasî iktidar tarafından değişiklik yapılarak, kamu harcamalarının ve kamu kaynaklarının denetim alanının daraltılmaya çalışıldığını görüyoruz; daha da ötesi, kamu ihalesiyle ilgili sözleşmelerde noter tasdiki zorunluluğu kaldırılarak, yurttaşın, vatandaşın ve kamunun bilgilendirme ve denetim hakkına ciddi bir sınırlama getiriliyor; ekonominin âdeta kayıt dışına çıkarılması teşvik ediliyor. Oysa, biliyoruz ki, noterlik kurumları, bu anlamda hem hukukî ihtilafları azaltan ve hem de kamu adına kaynağında tahsilat yapan bir işleve sahip olmakla Türkiye'de belki de şu anda işlerliğini koruyan birkaç kurumdan birisi.

Devam ediyorum. Siyasî iktidar, söylem ve uygulamalarıyla, maalesef, yine tutarsız ve inandırıcı olmayan tavrını sürdürmeye devam ediyor, tıpkı ticarî sırta ilgili içtüzük değişikliği teklifimize duyarsız kaldığı gibi. Kamuoyunun, toplumun ve yasama organının en önemli denetim ve bilgi edinme yöntemlerinden birisi olan Meclis araştırması komisyonlarının önündeki bu en büyük engelin kaldırılması yolunda Cumhuriyet Halk Partisi tarafından yapılan uyarı ve taleplere bugüne kadar hiçbir destek verilmemiştir. Bu sebeple, siyasî iktidarı tutarlı olmaya, sorumluluğunu üstlenmeye ve kamuoyunu doğru bilgilendirmeye bu vesileyle bir defa daha davet ediyoruz.

Şayın milletvekilleri, bir diğer örnek, çok somut bir örnek, çok önemli olduğuna inandığım bir örnek: Özelleştirme süreçleri, yine kamunun denetiminden ve kamuoyunun bilgilendirilmesi sürecinden kaçırılarak ve ulusal çıkarlarımızı ihlal etmek pahasına birtakım hukuka aykırı ilişkiler içinde gerçekleştirilmektedir. Öylesine cüretkâr uygulamalar yapılabilmektedir ki, soru önergemize verilen cevaplarda 4 Mart 2003 tarihi itibarıyla ve Haziran-Temmuz 2003 tarihli söylemler itibarıyla, ilgili tesisin özelleştirme kapsamına alınmasının ve yabancı ortak arayışının söz konusu olmadığı ifade edilmekteyken, daha sonra tarafımıza ulaşan bilgilerden, bu çalışmaların; yani, o tesisle ilgili çalışmaların 25 Şubat 2003 tarihinde başlatılmış olduğunu ve kapalı kapılar ardında, birtakım esrarengiz ilişkilerle, belli bazı şirketlere bilgi odası kapsamındaki maliyet bilgilerinin verilebildiğini görüyoruz.

Neden söz ediyorum biliyor musunuz değerli arkadaşlarım; daha da somut ifade edeyim: Seydişehir Alüminyum Tesislerinin özelleştirilmesinden söz ediyorum. Ben, bir milletvekili olarak, bırakın milletvekili olmayı, sade bir vatandaş olarak, Türkiye Cumhuriyeti Devleti bakanının vermiş olduğu cevaba inanmak istiyorum, inanmam gerektiğine inanıyorum; ancak, bir siyasî iktidar ki, resmî ve yasal ortamlarda dahi gerçeğe aykırı beyanda bulunuyor ve cevap veriyor ise, bu iktidarın uygulamalarından veya yasama faaliyetlerinden nasıl emin olabilirsiniz?!

Aslında, sorunun özü ve esası değerli arkadaşlarım, siyasî iktidarın, Avrupa Birliği sürecine ve uygulamalarına bir amaç olarak bakmamasından ve bu süreci hukuka aykırı sonuçlar ve gizlenmiş amaçları için bir yöntem ve araç olarak kullanmak istemesinden kaynaklanmaktadır. Kamu yönetimi anlayışı ve kültüründeki tutarsızlık ve yetersizlikler ister istemez bu sonucu yaratmaktadır.

Bir siyasî iktidar ki, bir taraftan, yolsuzlukları araştırma komisyonu kurup, kendince, kamuoyuna, yolsuzlukların üzerine gidiyoruz izlenimi vermeye çalışmakta, diğer taraftan ise, hakkında son derece ciddi ve belgeli suçlamalar bulunan Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin denetimden kaçmasına, denetim dışı tutulmasına özel bir gayret gösteriyorsa, burada üzerinde durulması ve sorgulanması gereken çok şeyler var demektir. Orada, siz, hangi bilgi edinme hakkından söz edebilirsiniz?! Herhalde, bunun devamında da, dokunulmazlıkların ardına sığınıp, kamuoyuna ve topluma hesap vermekten kaçınan bir anlayışı sorgulamamız gerekiyor.

Bitmedi değerli arkadaşlarım. Konumuz bilgi edinme hakkı. Bilgi edinme hakkından söz ediyoruz. Çok somut örnekler veriyorum değerli arkadaşlarım. Bunlara, demagoji yapmadan, kalkıp somut bir şekilde cevap verirsiniz. Tepki vermek yerine, somut bir şekilde bu anlattıklarımıza cevap verirsiniz.

Bakıyoruz, bir tarafta neyi görüyoruz; Sayın Başbakanın, kendisine bağlı olarak, hiçbir hukuk devleti yapılanmasında örneği görülmecek bir şekilde, idarî ve adlî denetim mekanizmalarımızın dışında, özel tim kurma arayışına girdiğini görüyoruz. Yani, yürütme gücü ve fonksiyonu yetmiyor, yargıyı da kendi bünyesinde toplamak istiyorsunuz, ondan sonra da topluma bilgi vermekten söz ediyorsunuz.

Bir İçişleri Bakanı ki, kendi Bakanlığının yıllar içinde oluşturduğu, uzun yıllar içinde oluşturduğu, teknik ve objektif ölçülere göre oluşturduğu kıdem ve liyakat listesini bir tarafa bırakıp, kendi sübjektif, kişisel ölçülerine göre terfi listesi düzenliyorsa, bırakın orada bilgi edinme hakkını, orada, artık, kazanılmış temel özlük hakların korunup korunmayacağını endişesini yaşamaya başlıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, başka bir örnek daha vermek istiyorum. Çok uzağa gitmiyorum, dünden söz ediyorum. Dün yapılan kapalı oturumdan söz ediyorum. Bağlantılı olarak 23 Haziran tarihinde Bakanlar Kurulunun "insanî yardım" adı altında Irak'a yönelik olarak yapmaya başladığı uygulamaları hatırlamanızı istiyorum ve en nihayet 8 500 000 000 dolarlık kredi olayı ve Irak'a asker gönderilmesi tezkeresi değerli arkadaşlarım.

NURETTİN AKTAŞ (Gaziantep) - Hukuken suçtur; onu açıklayamazsınız.

ATİLLA KART (Devamla) - Değerli arkadaşım, bir hukukçu olarak, neyi açıklayacağımı, neyi açıklamayacağımı çok iyi biliyorum; ondan emin olabilirsiniz. O konuda, hangi noktada açıklamalar yapacağımı, hangi noktada duracağımı ben çok iyi biliyorum; siz müsterih olun, rahatsız olmayın.

Ülkemizin ve bölgenin geleceğini ilgilendiren ve etkileyen böylesine sosyal, ekonomik ve tarihî boyutları olan gelişmelerden, bırakın kamuoyunu ve sade vatandaşları, yasama organını dahi bilgilendirmiyorsak ve yapılan uyarılara rağmen bunun gereğini yapmıyorsak, orada sorgulanacak çok şey var demektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kart, konuşmanızı toparlayabilir misiniz.

Buyurun.

ATİLLA KART (Devamla) - Sayın Başkanım, kişisel olarak da konuşma hakkım var; o sebeple, izninizle, konuşmama devam edeceğim.

BAŞKAN - Buyurun.

ATİLLA KART (Devamla) - Asker tezkeresinin temel unsurlarını yasama organına dahi açıklamıyorsak, orada, elbette, durup düşünmemiz, sorgulamamız gereken çok şey var demektir. Bu anlaşmaların ve gelişmelerin dayanağını teşkil eden siyasî mutabakatların, bütün unsurlarıyla, en başta Türkiye Büyük Millet Meclisine ve devamında da kamuoyuna açıklanması gerekir. Bu tezkerenin bütün unsurlarının bir an evvel açıklanması, bilgi edinme hakkının ve kamuoyunun bilgilendirilmesi sorumluluğunun temel gereğidir.

Esasen, bütün bu bilgilerin verilebilmesi ve kamuoyunu bilgilendirme görevinin yerine getirilebilmesi için, bu tasarının yasallaşmasına da gerek yok. Mevcut mevzuata ve denetim mekanizmalarımıza göre, bu bilgilerin hemen verilmesi gerekir. Böylesine önemli ve hayati konularda Türkiye Büyük Millet Meclisini bilgilendirmeyen, bilgilendirmekten ısrarla kaçınan bir siyasî iktidarın, demokratikleşme ve hukuk devleti konularında samimî ve tutarlı olduğunu hiç kimse ileri süremez.

Bütün bu açıklamalarımız, bütün bu anlattıklarımız, arka bahçe saplantısıyla ve psikolojisiyle dile getirdiğimiz hususlar değildir değerli arkadaşlarım, somut uygulama ve gerçeklerden söz ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kart, önce gruplara söz vermemiz gerekiyor; sizin şahsî söz talebiniz de üçüncü sırada. Eğer, sizden önceki iki arkadaşımızdan birisi...

ATİLLA KART (Devamla) - Efendim, ben, onu, izninizle konuşmamla birlikte bitirmek istiyorum; yani, buna, arkadaşlarımızın itirazının olacağını zannetmiyorum.

BAŞKAN - Sayın Kart, Tüzük gereği önce gruplara söz vermemiz gerekiyor; söz sıranız gelince, tekrar vereceğim.

ATİLLA KART (Devamla) - Peki efendim, toparlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, görüntüyle ve şekli anlamda yasal düzenlemeler yapmakla, Avrupa Birliğine girmek veya belirli evrensel normları yakalamak mümkün olmuyor. Bunu, izninizle, kişisel konuşmamda biraz daha açmak istiyorum. Kişisel konuşmamın devamında, diğer mesajlarımı ve sonuç olarak söyleyeceklerimi aktaracağım. Bu aşamada, Genel Kurulu, Grubum ve şahsım adına bir defa daha saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kart.

AK Parti Grubu adına söz talebinde bulunan İstanbul Milletvekili Zeynep Karahan Uslu; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Konuşma süreniz 20 dakikadır.

AK PARTİ GRUBU ADINA ZEYNEP KARAHAN USLU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; günümüz dünyasında, alternatifleri arasında insan hak ve özgürlüklerini en çok güvence altına alan ve vatandaşların kamunun aldığı kararlara ve uygulamalara aktif katılımını en çok sağlayan yönetim biçimi demokrasidir. Bu nedenlerden dolayı demokrasi, en çok arzulanan yönetim modeli haline gelmiştir. Özellikle küreselleşme sürecinin etkisiyle bu olgu, son dönemlerde hızla yaygınlaşmış ve evrensel bir boyut kazanmıştır. Toplumlararası etkileşim arttıkça, bireyler, iktisadî refah düzeylerinin artması kadar, insan hak ve özgürlüklerini ilgilendiren konularda da, daha talepkâr bir tutum benimsemişlerdir. Kısaca ifade etmek gerekirse, bugün içinde yaşadığımız dünyada, demokrasi, evrensel bir değer konumuna ulaşmıştır.

Demokratikleşmeye paralel ve aynı zamanda demokrasinin doğal sonucu olarak gelişen ve yine evrensel bir değer haline gelen bir diğer ilke de yönetimin açıklığı ve şeffaflığıdır.

Toplumlar sadece katılımcılık için değil, aynı zamanda, yönetimleri denetleyebilmek ve idarenin toplumla arasına koyduğu kalın perdenin arkasında gerçekleştirilmesi muhtemel yolsuzlukların önüne geçebilmek için de yönetimlerin şeffaf olmasını istemektedir.

Hızla dünyaya açılan ve Avrupa Birliği üyesi olma hedefine kilitlenen Türkiye toplumu da bu yönelişlerden nasibini almıştır. Bugün demokratikleşme ve şeffaf yönetim isteğinin en güçlü biçimde dile getirildiği ülkelerden biri Türkiye'dir.

Sevinerek belirtelim ki, bu talepler doğrultusunda ülkemizde son dönemlerde önemli adımlar atılmıştır. Özellikle halihazırda görev yapmakta olan Yüce Meclis bu konuda tarihî işler başarmıştır. Birkaç yıl önce bile birçok insanın hayal dahi edemeyeceği konularda, bu Meclis, reform mahiyetli değişiklikleri yasalaştırmış ve ülkemizi tarihinin en olgun demokrasi düzeyine erdirmiştir; fakat, üzülmeye değer ki, yönetimin şeffaf olmaması nedeniyle, en ağır yolsuzluk faturalarının ödendiği ülkelerden biri de Türkiye'dir. Bu durum, toplumu ve siyaseti harekete geçirmiş ve ülkemizde buna karşı bir mücadele başlatılmıştır. Bugüne kadar atılan adımlarla ülkemizde önemli işler hayata geçirilmiş olmasına rağmen, açık ve gelişmiş bir demokrasi haline gelebilmek, hepimizin bildiği gibi, çok boyutlu yasal düzenleme ve uygulamaları gerektiren bir süreçtir. Bu sürecin en önemli unsurlarından biriyse, kamu ile vatandaş arasında inşa edilmiş ve içeriğinin görünmesini engelleyen duvarların kaldırılmasıdır. Ülkemiz, uzun yıllardır bu duvarların arkasından yönetilmiştir. Halkın sesi, çoğu zaman, duvarların arkasında, ötede boşlukta bir yerlerde yankılanmıştır ve duvarların arkasında halk adına ne yapıldığı, gerçekte ne olup bittiği bir muamma olarak kalmıştır. Toplumsal denetim kanalları özgürce kullanılamamış, kutsal ve sorgulanamaz devlet anlayışının en nadide örnekleri bu coğrafyada sergilenegelmiş ve bu anlayış, âdeta, dogmalaştırılarak korunmuştur. Toplum, devletin yapıp ettikleriyle ilgili olarak bilgi sahibi olmasının engellenmesinin faturasını, insan hakları ihlalleri, kamu yönetiminin verimsizliği, görevin kötüye kullanılması, ihmali ya da büyük yolsuzluklar olarak ödemek zorunda kalmıştır.

Ancak, artık, hiçbir şey eskisi gibi değildir. Devlet, toplumuyla buluşmak ve açık olmak zorundadır; çünkü, tüm kamu kurum ve kuruluşları, toplum için, onun talep ve beklentilerini karşılamak için vardır. Bu hedefe ulaşmanın birinci adımı ise, açıklık ilkesinin her alanda uygulanmasıdır. İdarenin yapıp etmelerini, kurum, kuruluş ya da kişilerin, kısaca sivil inisiyatifin bilgi edinebildiği ve dolayısıyla da denetleyebildiği bir yapıya ulaşmasını sağlayacak tüm düzenlemeler demokratikleşme yolunda önemli adımlar sağlayacaktır.

AK Partinin siyasî ilkelerini kamuya paylaştığı temel metin olan parti programımızda yer verdiğimiz ve hükümet programında da gerçekleştirileceğini teminat altına aldığımız ve bugün Yüce Meclisin önüne getirilen söz konusu kanunla, vatandaşlarımızın kamuya ait karar mekanizmalarına katılım hakkını teslim etmek amaçlanmaktadır.

Demokratik rejim, yöneten ve yönetilenler arasında iki yönlü bir etkileşimin gereğine işaret eder. Bu yönüyle, siyasal sisteme katılım hakkı sadece oy vermeye sınırlanmamalı, toplum, kendisiyle ilgili kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesinde de etkin olabilme hakkıyla donatılmalıdır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, bu açıdan, toplumsal denetim mekanizmalarının oluşturulmasında önemli açılımlara olanak sağlayacaktır. Bir başka söyleyişle, bu kanun, demokratik dönüşüm projesinin önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır. Demokrasinin retorikten gerçekliğe dönüşmesinde, devlette bürokrasinin mutlak hâkimiyetinin toplumla paylaşılmasının sağlanmasında, bu kanunun getireceği düzenlemeler bir teminat işlevi üstlenmektedir.

Türk hukuk sistemi açısından, Genel Kurulun takdirine sunulan bu kanunla alakalı açık bir anayasal sınırlama olmadığına da altı bir kez daha çizilmelidir. Konuyla ilgili olarak, sadece Anayasanın 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasında düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin hangi ölçülere göre sınırlandırılabilirliği açıklanmakta ve "bu hürriyetlerin kullanılması, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması amaçlarıyla sınırlandırılabilir" ifadesine yer verilmektedir. Yine, 28 inci maddede, devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı yazarların, bastırılanların veya aynı amaçla basanların, başkasına verenlerin, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olacakları belirtilmiştir. Daha açık bir söyleyişle, Anayasamız, bilgi edinme hak ve hürriyetini güvence altına almadığı gibi, yasaklamamıştır da. Bu nedenle, buradaki boşluğun giderilmesi gereklidir.

En temel insan haklarından biri olan bu hakkı tanıyan ve kullanımına ilişkin hükümleri içeren bir yasaya, gerek toplumun demokratikleşme talepleri gerekse Avrupa Birliğine adaylık sürecinde olmamız açısından özellikle ihtiyaç duyulmaktadır.

Devlet yönetiminin "kamu ile toplum arasında karşılıklı etkileşim ve karar almada paydaş olmak" şeklinde tanımlayabileceğimiz, yönetişime dayalı olması, katılımcı demokrasinin yaratılabilmesi için gerekli unsurların başında yer almaktadır. Bu üslubu hâkim kılmamızın temel koşulu da, yurttaşlarına bilgi ve hesap veren bir yönetim anlayışını getirmektir. Bunu bir hak olarak belirlemek ise, sadece bireyi değil, devleti de korumak anlamına gelecektir. Keyfî ve sorumsuz uygulamaların önüne bir set çekilebilecektir. Kısaca, bu kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte, devlet bürokrasiye karşı, vatandaş da devlete karşı korunacaktır. Gücün yanlış kullanımı olarak ifade edebileceğimiz insan faktöründen kaynaklanan sorunlar azaltılacaktır. Bu kanun, bireysel hak ve özgürlüklerin yeni ve güçlü bir teminatı olacaktır. Hakikî ve doğru bilgilere dayanarak sağlanacak toplumsal denetim, kamu bürokrasisinin objektif davranma reflekslerini güçlendirecektir. İdarenin kararlarının, toplumsal denetime açık olması, bir dalgakıran gibi, caydırıcılık işlevi üstlenecektir; sistemin tahrip edilmesinin karşısına dikilecek, yeni bir enstrümana sahip olma imkânına, Türkiye, bu kanunla birlikte kavuşacaktır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanununun, vatandaşlarca, sadece gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak değil, gerçekleştirilmekte olan işlemlerle ilgili olarak da kullanılabilir olması, karar alma sürecinde elde edilecek bilgiyle sivil inisiyatifin, sürece düzeltici müdahalede bulunmasını da beraberinde getirecektir. Böylelikle, hatalı ya da eksik uygulamaların önüne geçilecek, bir yandan kamuda verimlilik artışına katkı sağlanırken, öte yandan yargının işlem sonrası duruma el koyması azaltılarak, yargı üzerindeki yük de hafifletilecektir.

Tasarıda, hakkın niteliği, idarenin yükümlülüğü, başvuru yöntemi, istenilen bilgi veya verinin niteliği gibi hak kullanımının nasıl gerçekleştirileceğinin, son derece açık bir biçimde tanımlanmış olması da, uygulamanın kolaylığını sağlamak bakımından olumludur.

Ayrıca, tasarıda, kamu kurumlarına yapılacak başvuruların cevaplandırılma süresi onbeş, gerekli durumlarda otuz günle sınırlandırılarak, hem taleplerin sürüncemede bırakılmasının önüne geçilmiş hem de Avrupa Birliğinin ilgili mevzuatına uyum sağlanmıştır.

Diğer taraftan, tasarıyla birlikte, bilgi edinme hakkı salt Türk vatandaşlarına tanınmamış, karşılıklılık ilkesi gözetilerek, ülke sınırları içinde yaşayan yabancı kişi ve tüzelkişilere de faaliyet alanlarıyla ilgili olarak aynı hak tanınmıştır. Böylece, tasarının, dışpolitikada izlenen dünya toplumlarıyla entegrasyon sürecine hız verici yaklaşımları destekler mahiyette bir biçimde çerçevelenmesi de, son derece gelişmiş bir adalet ve demokrasi anlayışının karinesi olarak karşımıza çıkmakta ve bu bakımdan da gurur verici bir tasarı olarak telakki edilmesinde bir sakınca görülmemektedir.

Genel Kurulda sizlerin onayına sunulan bu tasarıyla sistem açısından getirilen temel yenilik, vatandaşlarımızın herhangi bir konuda bilgi almak için başvuru haklarına dayanarak değil, bilgi edinme haklarına dayanarak talepte bulunabilmeleridir. Artık, tanımlanmış, çerçevesi belirlenmiş, denetim mekanizmaları oluşturulmuş bir hak kullanımı söz konusu olacaktır.

Burada, elbette, hakkın verilmesi kadar, sırlar istisnasının sınırlarının belirlenmesi de çok önemlidir. Dünyadaki birçok ülkede bu hak çeşitli zeminlerde sınırlandırılmıştır. Üyesi olmayı hedeflediğimiz Avrupa Birliğinin de, bilgi edinme hakkına ilişkin olarak 30 Mayıs 2001 tarihli çıkardığı bir tüzükte "Kamu Yararı" başlığı altında çeşitli sınırlandırmalara yer verilmiştir; millî güvenlik, savunma ve askerî konularda, ayrıca, Birliğin ya da üye ülkelerin finansal, ekonomik ve parasal politikalarıyla ilgili konularda sınırlandırmalara yer verilmiştir. Yine, bireylerin özel yaşamını ve onurlarını zedeleyebilecek açıklamalar da bu sınırlandırmaların içerisinde yer almıştır. Adlî ve idarî soruşturmalara ilişkin sınırlandırmalara cevaz verildiği de ayrıca eklenmelidir. Ancak, bu sınır çizilirken gözönüne alınması gereken temel şart, devletin çıkarları ile vatandaşın haklarının birlikte ele alınmasıdır ki, kanun özelinde bu anlayışın hâkim olduğunu açıkça ifade edebiliriz.

Kanun tasarısının 4 üncü bölümü sınırlandırmalara ayrılmış, kişi ve kurumların hakları ile ülke çıkarlarının zedelenmemesinin üzerinde hassasiyetle durulmuştur; ancak, devlet sırrı olarak kastedilen alanın genişletilmesi veya istenilen her bilginin devlet sırrı kapsamına sokulmasına da olanak tanınmamıştır. Tasarı, bu konuda oluşabilecek suiistimallerin önüne geçebilmek amacıyla, bağımsız bir "Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu" oluşturmuştur. Bu kurul, itiraz halinde karar verecek ve böylece, bu konudaki kaygıların giderilmesine katkıda bulunacaktır. Şöyle ki, kanun tasarısının 16 ncı ve 17 nci maddelerinde belirtilen devlet sırrı olarak telakki edilen konularda ve devletin ekonomik menfaatları açısından problem teşkil ettiği öne sürülen başvuru konularının reddinde, adlî yargı yolu kapatılmaksızın, başvuru, kurul tarafından değerlendirilecek ve konunun uzmanları tarafından talebin yerinde olup olmadığına karar verilecektir. Şayet, kurul tarafından talebin yerinde olduğu kararı verilirse, başvuru sahibi talep ettiği bilgiyi elde edebilecektir.

Diğer taraftan, tasarıyla, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu, tüm kamu kurumlarından ilgili hakkın kullanımına ne ölçüde olumlu ya da olumsuz cevap verildiği, taleplerin mahiyetiyle ilgili verileri toplama ve bu verilerin kendi raporuyla birlikte, her yıl, halk iradesinin tecelli ettiği en yüce makam olan Türkiye Büyük Millet Meclisine aktarımının sağlanması göreviyle de donatılmıştır. Bu uygulamayla, âdeta, hak kullanımının teminatı olarak Yüce Meclis gösterilmiş ve uygulamanın sağlıklı işlemesi için bir denetim mekanizması daha oluşturulmuştur.

Değerli milletvekilleri, güçler ayrılığı esasına dayanan yönetim anlayışımızla ilgili, önemli gördüğüm bir hususu da sizlere hatırlatmak istiyorum. Hepimizin bildiği gibi, devlet erki, yasama, yürütme ve yargı olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bu erklerden Yüce Meclisimizin ifa ettiği yasama faaliyetleri, bazı istisnâî durumda gerçekleşen kapalı oturumlar hariç olmak üzere, tamamen toplumun gözü önünde gerçekleştirilmektedir. Yasama organının toplantıları basın tarafından takip edilmekte ve hatta, televizyondan canlı yayınlanmak suretiyle kamuya açılmaktadır. Almış olduğumuz kararlar da, yasaların öngördüğü biçimde, topluma ilan edilmektedir.

Diğer taraftan, çok sınırlı istisnalar dışında, yargı organları da tüm faaliyetlerini açık olarak yapmaktadır; toplumdan kendisini, perdelerin arkasına saklamamaktadır. Yargılama süreci de, şahitler ve basın huzurunda gerçekleştirilmektedir. Dosya üzerinden karara bağlanan davalarda dahi, alınan kararlar, bildiğiniz gibi, ilan edilmek suretiyle kamusalştırılmaktadır.

Ülkemizde sadece yürütme organı kapalı kapılar ardında faaliyet gösteregelmiştir. Bu durum, güçler ayrılığı prensibinin sağlıklı uygulanması açısından büyük mahzurları beraberinde getirmektedir. Tamamen, yürütme organının yasama ve yargıdan farklı olarak kapalı olması, bu iki güce karşı, yani, yasama ve yargıya karşı bazı üstünlükleri elde etmesine yol açmaktadır. Bu kanun sayesinde mevcut durum değişecek, idare, artık, herkese kapılarını açacaktır ve böylelikle, güçler ayrılığı rejiminin daha sağlıklı işlediği bir ülkede yaşama imkânıyla hepimiz donanmış olacağız.

Yapılan düzenlemeyi, sayılan nedenlerden ötürü olumluyor; iktidarımızın aydınlık ve özgürlükleri destekleyen yüzünü bir kez daha sergilediği ve Türkiye'ye demokratikleşme sürecinde önemli bir katkı sağladığı için desteklerimi belirtiyor; Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Uslu.

Tasarının tümü üzerinde şahsı adına söz isteyen, Malatya Milletvekili Sayın Münir Erkal; buyurun.

Konuşma süreniz 10 dakikadır. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AHMET MÜNİR ERKAL (Malatya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Türkiye'de bir otokontrol sisteminin kurulmasında, yani, sistemin kendi kendini kontrol etmesinde atılacak en büyük adımdır.

Yolsuzluğun, çürümenin, kirlenmenin olmadığı toplumlarda bunun olmamasının en büyük sebebi, devletin şeffaflığıdır. Bu şeffaflık lafla sağlanmaz. Bu şeffaflık, sivil topluma, devleti denetleyecek yolları ve imkânları açmakla olur. O zaman ulaşılabilir devlet, şikâyet edilebilir Meclis, iktidarı ve muhalefetiyle mümkün olacaktır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, işte bu yolları açacak, dolayısıyla, sivil topluma çok önemli bir güç, bu güçle beraber mesuliyet ve yeni bir rol yükleyecektir.

Hükümetimiz, iddialarını sloganla sürdürmek yerine, bunları rasyonel bir zeminde kanunlaştırarak, uygulamalarını yaparak ve bunları hayata geçirerek, slogan üreten değil, çözüm üreten bir yapıyı Türkiye'nin önüne koymuştur.

Sivil toplumun üçüncü sektör olarak güçlenmesini isteyenler, sivil toplumun, hatta dünyada yeni ortaya atılan bir kavramla gönüllü sektörün etkin olmasını isteyenler, slogan siyaseti yerine, onların taleplerini, onların denetleme imkânlarını, kontrol imkânlarını merkezî yönetime aktaracak kanalları açık tutmalıdır, onlara bu imkânları sağlamalıdır. O zaman, ısrarla bizim ortaya koyduğumuz, hükümetimiz programında bulunan yönetim kavramı hayata geçecektir. Yani, bu ülkede, şu veya bu şekilde rol alan tüm aktörler, tüm vatandaşların yönetime katılmasını sağlamak, herkesin düşünce ve görüşlerinin oluşacak yönetim projesinde bulunmasına imkân sağlamak, çok büyük bir katılım projesinin hayata geçmesinin gerçekleşmesidir. Böylece, bu katılımın oluşturduğu potansiyel, sivil sektöre daha büyük bir güç ve moral verecek, gönüllü sektör hayat bulacaktır. Bu ortam, toplumda her türlü kirlenme ve yozlaşmanın siyasette, devlette, hükümette önüne geçilmesinde çok önemli bir katkıyı sağlayacaktır. Bu, siyasetin meşruluğu için de çok önemli şartlardan birisidir ve böylece, milletin önüne hayati önemi haiz bir hareket alanı konulacaktır. O zaman, egemenlik, kayıtlı şartlı milletin değil, burada yazıldığı gibi, kayıtsız şartsız milletin olacaktır. Bu alan, millet ile devlet arasında, geçen dönemde yok olan, ortadan kalkan, yıkılan güven köprüsünün yeniden inşasına imkân sağlayacaktır. Millet ile devlet arasında her alanda, sosyal, ekonomik, temel hak ve hürriyetlerde sıkıntıların oluşmasında en büyük etken, güven bunalımıdır. Bu bir yıkılmayagörsün, tüm dengeler altüst olur, arkasından bütün menfilikler, olumsuzluklar bir çığ gibi gelir. İşte, hükümetimiz, bu menfiligi ortadan kaldıran, milletin önünü açan bir uygulamayı, millete duyduğu güvenle milletin önüne getirmiştir.

Bu kanun, sadece bilgi edinmenin ötesinde, şeffaf devlet, saydam devlet kavramını ülkenin önüne koyacak, güven köprüsü yeniden inşa edilecek ve sivil toplumun, gönüllü sektörün güçlenmesine inanılmaz büyük katkı sağlayacak ve Türkiye'de arzuladığımız, özlediğimiz otokontrol sisteminin hayata geçmesine zemin hazırlayacaktır. Böylece, millet ile devlet arasında karşılıklı bir etkileşim, yoğun, hızlı, aktif bir etkileşim ortaya çıkacak, o zaman da herkes kendine çekidüzen verecek, birileri artık statükonun tabularını korumak için gayret göstermeyecektir. Bu idarei maslahatçı yapı, bu statükocu yapı, artık, ya kendini düzelterek ya da millet ile devlet arasında kurulacak bu etkileşimin ortaya koyduğu büyük güçle, büyük potansiyelle bu tabular yıkılıp gidecektir.

Küreselleşen dünyada söz sahibi olmak istiyorsak, oluşturduğumuz güvenle milletin gücünü yanımıza alıp, hedefe beraberce yürümemiz gerekir. O zaman, tarihimizin ve medeniyetimizin büyüklüğüne uygun bir konumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak hayata geçirmiş oluruz. İnsanımıza güven üzerine siyaset yapmaya devam edeceğiz. Bu kanun, bunun en büyük delilidir. Açık toplumun, şeffaf toplumun, saydam devletin aydınlık ve ışığı böylece tüm toplumu saraacak ve toplum, onurlu, kimlikli, itibarlı bir çizgiyi yeniden yakalayacaktır. Bu, aynı zamanda, geçmiş dönemde itibarı kan kaybına uğrayan Türkiye Büyük Millet Meclisinin de itibarını yükseltecektir, milletin de itibarını yükseltecektir. Bu ortam, ortak akıl, kolektif şuur dediğimiz vasatı hayata geçirecek, milletle gerçek kaynaşma sağlanacak, bu da ülke geleceğinin en büyük teminatı olacaktır. Böylece, keyfilik, tek adamlık, baskıcı uygulamalar, hukuka değil kuvvete itibar, suiistimler ortadan kalkacaktır.

Bu millet tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine temsilî vekâlet verildikten sonra, katılım ve denetimin olmadığı bir yerde, aktif katılım ve denetimin sağlanmadığı bir ortamda sağlıklı tercihler oluşmaz. O zaman, toplum mühendisleri işbaşında olur. Vatandaş, iktidar ve muhalefeti doğru ve sağlıklı bir değerlendirmeye tabi tutamaz. Eğer, biz, kul hakkı yemeden ve hesap vermek şuuruyla meselelere yaklaştığımız zaman, sivil topluma denetim gücü ve katılım gücü verdiğimiz zaman, yeni bir heyecan, yeni bir yapı ülkenin önüne gelecektir. O zaman, millet de kendini mesul kabul edecek, hesap verme ve hesap sormanın da bir anlamı olacaktır.

Bu kanunun, 21 inci Yüzyılın başlangıcında ülkenin yeniden yapılanmasına, millet ve Parlamento itibarının en yüksek düzeye gelmesine vesile olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Erkal.

Tasarının tümü üzerinde şahsı adına söz isteyen, İstanbul Milletvekili Sayın Onur Öymen.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Onur Öymen'in sözcülüğü 4 üncü madde üzerinde.

ATİLLA KART (Konya) - Kişisel olarak ben konuşacağım efendim.

BAŞKAN - Tasarının tümü üzerinde söz isteyen, Konya Milletvekili Sayın Atilla Kart; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; tasarının tümü üzerinde Grubum adına yaptığım konuşmayla bağlantılı olarak, yine bu görüşleri teyit etmek kapsamında kişisel olarak söz almış bulunmaktayım. Şahsım adına Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bilgi edinme hakkı ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi sorumluluğu kapsamında siyasî iktidarın yanlışlarını, tutarsızlıklarını, ısrarla ve kararlılıkla sergilemeye devam edeceğiz.

Konuşmamın başlangıcında da ifade ettiğim gibi, somut uygulamalardan söz ediyoruz. Nedir bu somut uygulamalar? Çok uzağa gitmeye gerek yok; dün ve dünle bağlantılı olarak gelişen birtakım uygulamalardan söz ediyoruz ki, kapalı oturumdan söz ediyoruz. Kapalı oturumun yasada düzenlenen şekilde şartları var mıydı yok muydu? Vicdanınızda muhasebe ettiğiniz zaman, bu unsurların bulunmadığını, olmadığını göreceksiniz; ama, o kapalı oturumun gerekçesi olan, kapalı oturum istemeye gerekçe teşkil eden olayları kamuoyu huzurunda medenî bir şekilde tartışma cesaretimiz olmadığı zaman, bunları kamuoyundan gizlemeye çalışıyoruz. Bunları ifade etmeye çalışıyorum.

Bağlantılı olarak, 23 Haziranda, "insanî yardım" adı altında Amerika'yla yapılan bir bağlantıdan söz ediyoruz. Yine, bağlantılı olarak, Irak'a asker gönderilmesi konusundan söz ediyoruz. Bakıyoruz, ülkemizin, bölgenin geleceğini böylesine yıllar boyunca etkileyecek bu olayları kamuoyu önünde tartışmadığımız gibi, temel denetim organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde de bunları tartışmıyoruz. Irak'a asker gönderilmesinin temel unsurlarından, bu aşamada Türkiye Büyük Millet Meclisinin haberi yok, bilgisi yok. Ondan sonra da ne yapıyoruz; "izin" adı altında yetki devri yapıyoruz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkisini siyasî iktidara devrediyoruz. Nasıl devrediyoruz; o yetkiye konu olan temel unsurları belirtmeden, soyut birtakım ifadelerle hükümete açık çek veriyoruz değerli arkadaşlarım. Demokrasilerde, siyasî iktidara kamu yönetiminde açık çek verilmesi anlamında herhangi bir düzenleme olamaz, böyle bir düzenleme yok demokrasilerde.

Tekrar ifade ediyorum: Bu anlaşmaların ve gelişmelerin dayanağını teşkil eden siyasî mutabakatların, bütün unsurlarıyla, en başta Türkiye Büyük Millet Meclisine ve devamında da kamuoyuna açıklanması gerekir. Bu tezkerenin bütün unsurlarının ve bu anlaşmaların bütün unsurlarının bir an evvel açıklanması, bilgi edinme hakkının ve kamuoyunun bilgilendirilmesi sorumluluğunun temel bir gereğidir.

Değerli arkadaşlarım, görüntüyle ve şekli anlamda yasal düzenlemeler yapmakla Avrupa Birliğine girmek veya belirli evrensel normları yakalamak mümkün olamıyor; her şeyden evvel, tutarlı, açık ve güvenilir olmak gerekiyor. Maalesef, siyasî iktidarda bunları göremiyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bunları sorgulamamız, bizlerin temel sorumluluğu. Bu sorgulamayı, sadece muhalefetin değil, iktidar mensubu olmaktan öte Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir üyesi olan sizlerin de yapmanız gerekiyor. Sizler, siyasî iktidara mensup olmaktan önce ve öte, Türkiye Büyük Millet Meclisinin birer üyesisiniz. Bu sebeple, iktidara mensup olmak, sizleri bu sorumluluktan kurtarmaz değerli arkadaşlarım. Bütün bu hususların değerlendirmesini ve takibini kararlılıkla yaptığımızın bilinmesini istiyorum.

Bağlantılı olarak, bu türlü tasarılar çıkarmanın yanında, devletin ilgili birimlerinin işleyişi sorumluluğunu üstlenen her düzeydeki -ve elbette, en başta -yasama organı üyelerinin ve diğer kamu görevlilerinin hukuk önünde hesap verebilir olmasını da mutlaka sağlamamız gerekiyor. Yargının bütün unsurlarıyla bağımsızlığını sağlayacak hukuk devleti yapılanmasını gerçekleştirmek yolunda hiçbir ciddi çalışmanın olmadığını, bir defa daha ifade etmek istiyorum.

Tasarı metninde "Bilgi Edinme Hakkının Sınırları" başlığı altında düzenlemesi yapılan istisnaların objektif ve hukukî ölçütlerinin açıklığa kavuşturulması, bu tasarının, amaca ve pratiğe uygun bir hale gelmesini sağlayacaktır.

Sayın milletvekilleri, gelinen süreçte, sonuç olarak şunu görüyoruz: Her ne pahasına olursa olsun bir kadrolaşma uygulaması devamında bu kadrolaşma yapısına özelleştirme gibi birtakım kurum ve kurulları da kullanarak ve dışa bağımlı olmak pahasına rant aktarımı yapılmasını ve en nihayet, bütün bunların devamında varılacak doğal sonuç olan keyfî ve otoriter bir yönetim anlayışının ayak izlerini görüyoruz.

"Özelleştirme süreci" adı altındaki uygulamaları biraz daha açmak istiyorum. Bu uygulamalarda, öylesine yasadışı, öylesine dışa bağımlı örneklerle karşılaşılıyor ki, "özelleştirme" adı altında, "verimliliği sağlamak" adı altında, fiilen ve sonuçta, madenlerimizin dahi özelleştirme kapsamına alındığını görüyoruz. Değerli arkadaşlar, maden mevzuatında ve diğer mevzuatımızda bu konuda engellemeler olmasına rağmen -yine, somut örnek veriyorum- Seydişehir Alüminyumda bunu yaşıyoruz. Öylesine bir süreci yaşıyoruz ki orada - biraz evvel de ifade ettim- soru önergelerine verilen cevaptaki bilgilerin aksine, çok daha önceden özelleştirme faaliyetlerinin başlatıldığını, belirli bazı firmalara bilgi odası kapsamında bilgiler verildiğini görüyoruz. Bunlar çok ağır iddialar, çok ağır suçlamalar; ama, belgeleriyle, dokümanlarıyla bunları ifade ediyorum. Elbette, bunları söylem düzeyinde bırakmayacağız. Bunların araştırma önergesi boyutlarını, elbette, Genel Kurula taşıyoruz, taşınmak üzeredir. O noktada, inanıyorum ki sizler, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olarak, sorumluluğunuzun gereğini yapacaksınız. Biz, sizlerden, bu denetim yollarını tıkamamanızı istiyoruz; fazla bir şey istemiyoruz. Bunu, kamu adına istiyoruz; bunu, vatandaşlarımız adına istiyoruz.

HALİL AYDOĞAN (Afyon) - Biz ne yapacağımızı biliyoruz.

ATILLA KART (Devamla) - Ama, ne yapacağınızı tam bilemediğiniz, gelişmelerden anlaşılıyor değerli arkadaşım. Bakın, ben size somut olaylardan söz ediyorum, örneklerden söz ediyorum. Bunları, söylemle, sloganla geçiştirmek yerine, belgeleriyle, yasal prosedür içinde, idarî prosedür içinde, zemini içinde tartışalım diyorum. Bundan niye kaçınıyoruz?

ZAFER HIDIROĞLU (Bursa) - İşte, yasa çıkarıyoruz.

ATILLA KART (Devamla) - Yasama görevimiz esnasında, anayasal zemin içinde, bu konuları, kararlılıkla ve hassasiyetle takip ettiğimiz bilinmesinde yarar görüyoruz.

Bu düşüncelerle, bu yaklaşımlarla ve bu ihtirazî kayıtlar çerçevesinde, özünde çok önemli bir yasa olduğuna inandığımız bu tasarının kamu yönetimi ve birey hakları için yararlı olması dileğiyle, Genel Kurulu şahsım ve grubum adına bir defa daha saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kart.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum:

BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı; demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

BAŞKAN - 1 inci madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz isteyen, İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Hacaloğlu, konuşma süreniz 10 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) - Şahsım adına da konuşacağım.

BAŞKAN - Sayın Hacaloğlu, şahsınız adına, ancak AK Parti Grubu adına konuşma olmazsa devam ettireceğim.

Buyurun.

ALGAN HACALOĞLU (Devamla) - Tabii efendim.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; hepinizi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Biraz evvel maddelere geçilmesi konusunda olumlu oy kullandığımız Bilgi Edinme Hakkı Yasa Tasarısının 1 inci maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum.

Önemli bir yasa tasarısı, bir süredir Avrupa Birliği uyum yasaları kapsamı içinde, o dizi içinde gündeme gelen bir yasa tasarısı ve genelini benden evvel söz alan arkadaşlarımın ifade ettiği gibi, bu yasa tasarısını, temel hak ve özgürlükler paketi içinde önemli bir yer tutan bilgi edinme hakkına bazı noktalarda itirazlarımıza rağmen, bir açılım yapması nedeniyle benimsiyoruz, destekliyoruz. Bunu, öncelikle ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, genelde, tanım olarak, insan haklarını devlet ihlal eder. Devlet, yurttaşlarını hak ihlallerine karşı korumakla yükümlüdür ve bilgi edinme hakkına yönelik kısıtlamalar da, temelinde, özünde devletin getirdiği kısıtlamalardır ve bu konuda, benden evvel ifade edildiği gibi, yaygın hak ihlalleri mevcuttur.

İnsan hakları kataloğu içinde bilgi edinme hakkı özel bir yer tutar, özel bir konumu vardır. Devleti yönetenler -bu, ülkemiz için de geçerlidir- genelde, çoğu kez, devleti koruma saikiyle bilginin paylaşımında kısıkanç davranırlar, çoğu kez, sır, devlet sırrı perdesinin arkasına gizlenirler, sığınırılar. Bu, kamu harcamalarında olduğu gibi, kamunun belirli kararlarında ve askerî harcamalara yönelik olarak da kategorik bir uygulama olarak önümüze gelmektedir. Oysa, verimli, etkin devlet yapısının, olabildiğince katılımcı, olabildiğince şeffaf ve olabildiğince hesap verilebilir, accountability ilkelerine uygun ve denetlenebilir bir yapıda olması arzu edilir.

Bu hak iyi işlerse, iyi kullanılırsa, gerçekten, genel ve yerel yönetimlerde yeni açılımlar sağlayabilir. Tabiatıyla, 2000'li yıllarda, bilgi çağında, doğal olarak küreselleşmenin de etkisiyle, bilginin dolaşımında sağlanan hız ve yaygınlık, bu konuya yeni boyutlar kazandırmıştır. Bilgi kaynakları ne kadar çok ise, dolaşım ne kadar yaygın ise, bilgiye erişim ne kadar kolay ise, demokrasimiz o kadar derinlik kazanır ve hukuk devleti o kadar güç kazanır.

Benden evvel konuşan arkadaşlarım ifade ettiler, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ve Anayasamız çerçevesi içinde, bilgi hakkının konumunu ifade ettiler. Esasında, diğer temel hak ve özgürlüklere göre, bilgi hakkı, bu belgelerde çok da ayrıntılı ele alınmamıştır, kavram olarak vardır. Belki de, önümüzdeki dönemlerde bu konularda uluslararası platformlarda yeni açılımlar da yapıma zorunluluğu önümüze gelecektir.

Bilgi hakkı temelinde bilgiye ulaşım konusu, bireyin gelişimine katkı, özel yaşamın gizliliğine özen, devlet sırlarının korunmasına duyarlılık kavramları ve ilkeleri içinde şekillenmelidir. Tabiatıyla, yasa tasarısında yer aldığı gibi, eşitlik, tarafsızlık, şeffaflık, bilgi hakkının şekillenmesinin çerçevesini oluşturmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, hiçbir bilgi, ilanihaye, sonsuza dek gizli kalmaz, kalmamalıdır. Sonsuzadek gizli kalan bir devlet sırrı olamaz. Bütün sırlar, belirli bir zaman aşamasında, muhakkak toplumla paylaşılmalıdır. Aksi halde, devletler, toplumlar, hata yapmanın önüne geçemezler, kendilerini sorgulayamazlar ve aşama kaydedemezler. Bizde de, ne yazık ki, bu konuda yerleşik kurallar henüz yoktur, yetersizdir.

Bilgi hakkının çeşitli boyutlarıyla uygulanması, biraz evvel ifade ettiğim gibi, genel ve yerel yönetimlerde etkinliği artıracaktır. Örneğin, bunlardan biri olan hesap verebilme kuralının -ki yerel yönetimlerin, genel yönetimin temel ilkelerinden biridir- temelinde, sağlıklı bilgilendirme hakkı vardır.

Bu bağlamda, bugün, baktığımız zaman, birçok belediyenin yurttaşlardan, oy aldığı kesimlerden kendi harcamalarına yönelik bilgileri oldukça sakladığını görmekteyiz.

Ben, yaşamakta olduğum İstanbul'un belediyesinin harcamalarının kaynağını ve hangi alanlarda nasıl tüketildiğini öğrenme konusunda, bir İstanbul hemşerisi olarak yeterli etkinliğe sahip olmadığını biliyorum, görüyorum.

İmar kararlarında, komisyon kararlarında şeffaflık, e-devlet, e-belediye uygulamaları, internete hızlı ve ucuz ulaşım, bilgi hakkının yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, son olarak, HADEP'e ilişkin olarak yaşanan kriz, özünde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasî partilere yönelik üyelik ve örgütlenme bilgilerini paylaşmamasından, o alanda yeterince denetim sağlanmamasından kaynaklanmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi, kendi tüzüğünde 7/b maddesiyle, partisinin üyelik yapısı ve diğer konularda üyelerin bilgiye ulaşımını bir tüzük maddesi haline dönüştürmüştür. Buradan, sadece devlet değil, o devleti oluşturan demokrasinin temel kurumu olan siyasî partilerde de -ki, demokrasinin temel kurumlarıdır- bilgiye ulaşımın açılması ve toplumla paylaşılması gerekir diye düşünmekteyim.

Değerli arkadaşlarım, bugün, bu yasa tasarını geçiriyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi, kendi çalışmalarına yönelik olarak bilgi edinme ve denetim yollarını Anayasanın 98, 99 ve 100 üncü maddeleriyle sağlamıştır. Ancak, milletvekillerinin kendilerine ilişkin bilgilere ulaşmak, ne yazık ki, yurttaşlar, onlara oy veren kişiler açısından, o kadar, Batı demokrasilerinde olduğu gibi açık seçik değildir. Anayasanın 82 nci maddesi kapsamı içerisinde ve onunla bağlantılı 3069 sayılı -milletvekillerinin faaliyetlerini ilgilendiren- Yasa çağdıdır ve batı demokrasilerinin çok gerisindedir. Temiz siyaset, dürüst yönetim, açık toplum temel ilkeler ise, bence, bizce, bir numaralı AB uyum yasası olması gereken siyasî etik, siyasî ahlak yasasını, tüm bu yasalardan evvel, burada, bu Meclisin gündemine getirmemiz gerekir diye düşünüyoruz.

Yüce Meclis, yurttaşlarımızın bilgi edinme hakkına, önce kendisini şeffaflaştırarak etkinlik kazandırmalıdır. Yurttaşlarımız, istedikleri zaman milletvekillerinin mal bildirimlerine ulaşabilmelidir. Yurttaşlarımız, istedikleri zaman milletvekillerinin servet beyanlarına ulaşabilmelidir, kazanç kaynaklarını öğrenebilmelidir. Siyasî partilerin seçimlerde yaptıkları harcamaların kaynaklarını öğrenebilmelidir. Birinci dereceden yakınları dahil olmak üzere, kamu kesimiyle çıkar çatışması içerisinde olup olmadıkları konusunda yeterince bilgi sahibi olmak haklarıdır. Partilerin para kaynaklarının ne olduğu konusunda, hangi düzeyde bağışlar edindikleri, kimden edindikleri hakkında bilgi edinme hakları vardır ve benim, AKP'nin seçim havuzuna, tarikatlardan veya özel odaklardan para girip girmediği konusunda bilgilenme hakkım vardır. Bunu öğrenmek isterim.

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Saçmalama!.. Saçmalama!..

MEHMET EMİN TUTAN (Bursa) - Ne biçim konuşuyorsun!.. Ayıp ayıp!..

CAVİT TORUN (Diyarbakır) - Hakaret edemezsin!..

ALGAN HACALOĞLU (Devamla) - Medya...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Hacaloğlu.

ALGAN HACALOĞLU (Devamla) - Bitiriyorum efendim.

Bunları sizlere soruyorum, sizler de, bu özgür kürsüde, aynı soruları bize yöneltebilirsiniz. Medya -siyaset-ticaret ilişkilerinin yozlaşmasının perde arkasında neler dönüyor; toplum, bu konuda bilgi edinme hakkını kullanabilmelidir.

Değerli arkadaşlarım, çifte standart olmaz. Her alanda takıyye yapabilirsiniz; ama, lütfen, bu alanda, Meclis olarak, hiçbirimiz lütfen takıyye yapmayalım ve önce kendimizi şeffaflaştıralım.

MEHMET EMİN TUTAN (Bursa) - Yalan söyleme!..

CAVİT TORUN (Diyarbakır) - Sende standart diye bir şey yok.

ALGAN HACALOĞLU (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, burada, Yüce Mecliste büyük bir çoğunluğunuz var. Bu çoğunluğunuza dayanarak "biz biliriz, biz bildiğimizi yaparız; bizim, kararlarımızı paylaşmaya, kararlarımıza bizim dışımızdaki siyasî partilerin katılmasına ihtiyacımız yoktur" şeklinde "bu kararlar sürecine yönelik bilgileri paylaşmaya ihtiyacımız yoktur" şeklinde bir saplantıyı sürdürürseniz, bunun, ülkemize ve demokrasimize yararı olmayacağını, olamayacağını belirtiyorum ve bunu, bilgi edinme hakkının ufkunun ne kadar önemli noktalara kadar uzanabildiğinin bir örneği olarak ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, esasında, ifade ve düşünce özgürlüğü hakkı temel, kaynak haktır denir; ama, bilgi edinme hakkı da, ifade ve düşünce özgürlüğünün kaynağını oluşturan haktır. Bilgi edinilmediği sürece, ifade özgürlüğü de kısırlaşır.

İfade ve düşünce özgürlüğünün uzantısı olan toplumla paylaşmak, o düşünceyi, o söylemi topluma taşımak için temel hak alanı olan toplantı ve gösteri yürüyüşleri konusunda bir düzenleme yaptınız; toplantı ve gösteri yürüyüşleri konusunda "uyum yasası" adı altında, sözde, bir düzenleme yaptınız. Sözde diyorum;

çünkü, üç ayı bir aya indirmek veya onbeş güne çekmek şeklinde bir düzenlemenin ötesinde, şu anda, toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkı, bu alandaki hak ve özgürlüğü son derece kısıtlayan bir çerçevededir.

20 Martta, İstanbul'da, Kadıköy'de, gençlik kollarına mensup 5 genç -hepsi parti üyesi, 1'i gençlik kolları başkanı- spreyle boyayla, püskürtme boyayla "Savaşa Hayır, CHP" diye yazmışlar ve tutuklanmışlar, sorgulanmışlar. Son günlerde bir karar çıktı; her biri, birer yıl hapis; paraya çevrildi, 3 küsur milyar lira... Böyle bir Türkiye Cumhuriyetinde, böyle bir demokrasi olamaz, böyle bir hak, hukuk olamaz. Bunu bir örnek diye getiriyorum. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin uygulaması içinde memurları coplattıran bir zihniyet muhakkak değişmelidir. Demokrasi anlayışımızı, uygulamada yaşama geçirmeliyiz; uyum yasalarını, uygulamada yaşama geçirmeliyiz.

Ben inanıyorum ki, bilgilendirme hakkı konusunda da, bu örneklerle takılmayıp, Türkiye'de temiz siyaset, dürüst yönetim, açık topluma yönelik, katılımcı ve çoğulcu demokrasiye yönelik yeni açılımlar yapmamızı sağlayacak bir anlayışı uygulamaya koyarız.

Bu duygularla, hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Hacaloğlu.

Madde üzerinde başka söz talebi?.. Yok.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

Kapsam

MADDE 2.- Bu Kanun; kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanır.

1.11.1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun hükümleri saklıdır.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz talebi?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

Tanımlar

MADDE 3.- Bu Kanunda geçen;

a) Kurum ve kuruluş: Bu Kanunun 2 nci maddesinde geçen ve kapsama dahil olan bilgi edinme başvurusu yapılacak bütün makam ve mercileri,

b) Başvuru sahibi: Bu Kanun kapsamında bilgi edinme hakkını kullanarak kurum ve kuruluşlara başvuran gerçek ve tüzel kişileri,

c) Bilgi: Kurum ve kuruluşların sahip oldukları kayıtlarda yer alan bu Kanun kapsamındaki her türlü veriyi,

d) Belge: Kurum ve kuruluşların sahip oldukları bu Kanun kapsamındaki yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plân, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcılarını,

e) Bilgi veya belgeye erişim: İstenen bilgi veya belgenin niteliğine göre, kurum ve kuruluşlarca, başvuru sahibine söz konusu bilgi veya belgenin bir kopyasının verilmesini, kopya verilmesinin mümkün olmadığı hâllerde, başvuru sahibinin bilgi veya belgenin aslını inceleyerek not almasına veya içeriğini görmesine veya işitmesine izin verilmesini,

f) Kurul: Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunu.

İfade eder.

BAŞKAN - Madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz isteyen Ankara Milletvekili Sayın Yakup Kepenek; buyurun.

Konuşma süreniz 10 dakikadır.

YAKUP KEPENEK (Ankara) - Kişisel hakkımı da kullanacağım.

BAŞKAN - Konuşma süreniz 15 dakikadır Sayın Kepenek; buyurun.

CHP GRUBU ADINA YAKUP KEPENEK (Ankara) - Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım; Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısının 3 üncü maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini ve kişisel görüşlerimi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; sözlerime başlarken hepimizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

En baştan şunu söyleyeyim: Böyle bir yasanın, bilgi edinme hakkının gündeme gelmiş olmasından, tanınmış olmasından, tartışılır olmasından ve bu konuda düzenleme yapılacak olmasından dolayı çok mutluyum; Parti olarak çok olumlu bakıyoruz, çok doğru bir adım olduğunu düşünüyoruz. (AK Parti sıralarından alkışlar) Dilerim sonunda da alkışlarsınız. Çok doğru bir adım olduğunu düşünüyoruz ve bu saygın, bu yerinde tutumun sonuna kadar götürülmesinden yana olduğumuzu da bilmenizi istiyorum.

Bilgi edinme hakkı, çok yeni bir haktır; üçüncü kuşak haklardandır. Bildiğiniz gibi, insanların hür ve eşit olduğu görüşüyle başlayan insan hakları, 1789'lardan bu yana adım adım gelir. "İnsanlar hür ve eşit doğar" demek çok kolay olmamıştır. "İnsanlar, dil, din, ırk, inanç bakımından eşittirler" demek de kolay olmamıştır. Unutulmasın ki, Türkiye'de, mutlak anlamda yasalar önünde eşitliği sağlayan, cumhuriyet devrimleri olmuştur; önce, bunun altını çizelim.

İkinci önemli bir nokta daha var değerli arkadaşlar; o da şudur: Bu temel insan hakları siyasal haklara da dönüşerek gelişmesini sürdürmüş ve sonra da, özellikle ezilenlerin, emekçilerin, işçilerin yoğun çabalarıyla sosyal ve ekonomik haklar gündeme gelmiştir; bunları -en başta, iş bulma, çalışma hakkı çok önemlidir; sonra, eğitim hakkı, sağlık hakkı ve diğer sendikal haklar- örgütlenme haklarıyla birlikte düşünmemiz gerekmektedir. Türkiye'de bu hakların somutlaşması, yasalaşması ve gündemi doldurması da, hiç unutulmasın yine, 1961 Anayasasıyla olanaklı olmuştur; bunun da altını çizelim.

Değerli arkadaşlar, haklar bir bütündür. Temel haklara, kadın-erkek eşitliği başta olmak üzere, ne kadar saygı duyarsak, sosyal ve ekonomik haklara da o kadar saygı duyarız; bu bağı, bu bütünlüğü hiç unutmamalıyız.

Bakın, oradaki eksiklerimize... "Çalışma hakkı" diyoruz. Bugün ülkemizde kayıtlı 2 500 000 insanımız işsizdir. Bunun kaydını düşelim. Başka bir şey daha söyleyeyim -bu kürsüde, sanıyorum, bir kez daha dile getirdim- bugün ülkemizde, 5 600 000'i kadın olmak üzere 7 500 000'in üstünde -çağ nüfusundan, yani yaşı 6 ve daha büyük olan- insanımız okuryazar değildir; bilgi edinme hakkından söz ediyoruz, dikkat edelim ve hele, bunu, illere göre, coğrafi bölgelere göre oranlarsanız, bakarsanız, bu kaybın, bu eksiğin, bu yetersizliğin ne kadar büyük olduğu açığa çıkar, somutlaşır. Bu nedenle, bilgi edinme hakkıyla ilgili görüşlerimizin altyapısını da, yani çalışmayı, eğitimi, öğrenmeyi de dikkate almak, değerlendirmek zorundayız. Bu altyapılar yoksa, yani ekonomik ve sosyal haklar tam değilse, yani siyasî haklar gerçekten tam değilse, bilgi edinme hakkıyla ilgili yasal düzenlemeler yalnızca kâğıt üzerinde kalır. Yüce Meclisin, bu bütünlüğü, bu haklar bütünlüğünü gözardı etmeyeceğini düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar -Sayın Kapusuz siz de dahil- gelelim, bu üçüncü kuşak dediğimiz, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, temiz hava ve su hakkı ve bilgi edinme hakkına. Şimdi, bilgi edinme hakkı neyin sonucudur, nasıl bu noktaya gelinmiştir, önce bunu vurgulayalım. Son onbeş yirmi yıl boyunca, beynin açılımı, gelişimi, yaratıcılık ve bilgiye dayalı üretim, yani, bilgiye ve teknolojik yeniliğe dayalı üretim sistemlerinin egemen olması, insanları bilgi konusunda daha üst düzeye çıkma zorunda bırakmıştır. Günümüzde -Sayın Kapusuz- bilgi sermayedir. O nedenle bu özellik, yani, bilginin sermaye oluşu özelliği, toplumun her düzleminde, A'dan Z'ye kadar, yani, işvereni, işçisi, esnafı, köylüsü, öğrencisi, memuru, yaşlısı, orta yaşlısı, emeklisi ayırımı yapılmadan herkes için geçerli ve en temel haklardan biridir, vazgeçilmez temel haklardan biridir.

Bunun için ne yapmak gerekiyor; bunun için, bilgi edinme ve bilgilendirme süreçlerini güçlendirmek gerekiyor. Bilgi edinme ve bilginin yayılması süreçlerinin güçlendirilmesi için, özellikle ülkemizde bu konunun daha yukarıya çıkması için, hükümetimizin, iktidarın, bazı somut adımlar atması gerekirdi; ancak, üzüntüyle görüyoruz ki...

Değerli arkadaşlar, bilgi nerede yaratılıyor; bilgi, üniversitelerde yaratılıyor, araştırma birimlerinde yaratılıyor, geliştirme birimlerinde yaratılıyor, yani üniversitelerde, yani TÜBİTAK'ta ve bağlı birimlerde. Geçtiğimiz

günlerde, BİLSAT Uydusunun, bizim insanımızın beyniyle oluşturulan BİLSAT Uydusunun atılışını izlediniz, gördünüz. Bu gurur verici projenin ve benzerlerinin, savunma sanayiindeki gelişmelerin ana yapısını oluşturan, beyin gücünü oluşturan TÜBİTAK'tır.

TÜBİTAK, dört aydır, yasal olarak seçilmiş olan, bilim kurulu tarafından seçilmiş ve Cumhurbaşkanı'nın onayına götürülmesi gereken başkanı atanmayan bir kurum özelliği taşıyor. İktidarın, hükümetin bilgiye verdiği az önemin, bilgiyi önemsememesinin, hiçe saymasının en somut göstergelerinden biri budur. İktidara geldiğiniz günden beri yalnızca üniversitelerle kavga ediyorsunuz. Şimdi bu mudur bilgiye saygı duymak, bilgiyi benimsemek, bilgiyi hak olarak tanımak! Bu nasıl hak anlayışıdır ki, bilginin yerli üretim kaynaklarını, yerli kaynaklarını kurutur, ezer, dağıtır, sonra da "bilgi hakkını tanıyorum" der?! Bu, büyük bir çelişkidir. Hükümetin bir an önce bu çelişkiden, yani, bilginin üretilmesi, yayılması ve dağıtılmasıyla ilgili kurumsal yapıların güçlendirilmesine engel olan tutumundan vazgeçmesi gerektiğinin altını çizmek istiyorum.

Eğer Partiniz, siz bilgi üretimiyle ilgili kurumlara önem verirseniz, eğer bu konuda gerek kaynak ayırmada gerek birikimli beyin gücünün kullanımında, değerlendirilmesinde, istihdamında öneriler getirirseniz ya da bizim getireceğimiz önerilere destek verirseniz, ancak o zaman, toplumda bilginin üretimi, yayılması ve yine bilginin üretim için kullanılması, yeniliğin üretim için kullanılması yönünde önemli adımlar atılmış olur.

Bunun için ne gerekiyor; bunun için şu gerekiyor: Her şeyden önce eğitimde fırsat eşitliğini sonuna kadar götürmek gerekiyor. İnsan gücünün, insanın yaratıcılığının önündeki bütün engelleri -geleneksel, töresel, dinsel, ne olursa olsun- kaldırmak gerekiyor ve ailesinin gelirine bağlı olmadan, bulunduğu yere bağlı olmadan, gecekondulu, köylü, kentli demeden gencimizin, her gencimizin, kız-erkek ayırımı yapmadan her çocuğumuzun potansiyel gizil gücünü, yaratıcılığın gizil gücünü, potansiyelini, yaratıcılığını sergilemesini, geliştirmesini sağlayacak yolların açılması gerekiyor; ancak bu yapılsa bilgi edinme hakkı bir öz kazanır, bir anlam kazanır, bir geçerlilik kazanır ve toplumumuzda egemen olur. Bu nedenle bilginin kaynaklarının kurumsallaşmasına, o kurumların özgün, bağımsız, özerk, yaratıcılığa uygun -yanlış anlamayın topluma hesap vermeyen değil, topluma her an hesap veren- ama, yaratıcılığını geliştirme yönünden kayıt altında olmayan, siyasetin, ticaretin çıkarın esiri olmayan bir kurumsal yapıda bilgi üretilmesine ihtiyaç var; toplumun gerçek gereksinimi budur; ancak bu yapıldığı zaman öbür işler geçerlilik kazanır, gündeme gelir.

Değerli arkadaşlar, bilgi edinmeye burada başlayalım, burada, burada başlayalım. Bakın, Sayın Başkan biraz önce 72 tane sözlü soru önergesini okudu. Sayın Bakan buradaydı; ama, burada olduğu halde yanıtlamadı. Bunların pek çoğu, beş altı ay önce verilmiş sözlü soru önergeleri.

Değerli arkadaşlar, bu sözlü soru önergelerinin 8 tanesi de bana aitti; ama, hiç önemli değil, önemli olan şu: Güncelliği geçmiş, anlamını yitirmiş bir şekilde sorulara yanıt vermenin ne anlamı var?! Şunu demek istiyorum: Biz milletvekili olarak bile, bilgi edinme hakkımızı tam olarak kullanamazsak, bu yasayı geçirmemizin, bu yasayı yayımlamamızın anlamlı hale gelmesi için bu toplum kaç yıl bekleyecek?! Dolayısıyla, bunu önemsiyorum.

Bugün bir başka önemli konu var. Buradan başlayalım derken... Ne diyeyim, birlikteyiz, hep bir aradayız. Bakın, bugünkü gazetelerin haberine: Bugün basında yer aldığı üzere, Uluslararası Saydamlık Örgütü'nün verilerine göre, Türkiye, kirlilikte, 2003'te 64 üncü sıradan 77 nci sıraya düştü.

Değerli arkadaşlar, bunu yapan uluslararası değerlendirme kurulları. Bunun sübjektif bir tarafı yok. Şimdi nedenlere bakıyoruz, neden Türkiye 2003 yılında daha çok kirlendi; milletvekili dokunulmazlığının kaldırılması konusunda siyasetin hiçbir şey yapmaması... Bu kardeşiniz -isterseniz öyle diyeyim- soru önergesi verdi. Sayın Başbakan "yeni anayasa çıkarırken dokunulmazlık konusunu ele alacağız" türünden, Sayın Şener imzasıyla üstünkörü bir yanıt verdi; gayet genel; ama, uzun bir yanıt verdi. Teşekkürler; ama, yanıt değildi; çünkü, Anayasanın bütününü değiştirirken dokunulmazlık konusunu ele alacağız demek, topu taca atmaktır ya da çıkmaz ayın başında bu işe bakacağız demektir.

Sonra ne oldu -Sayın Kapusuz çok iyi bilecektir- bu konunun neden ele alınmadığına dair araştırma önergemiz Yüce Kurula getirildi, Yüce Kurul komisyon kurulmasını onayladı; ama, bu komisyon kurulup çalışmaya başlamadı; böyle bir şey yok ortalıkta. Bu ihmal niye, neden bunu savaşıyoruz, neden temize çıkmak için biz çaba harcamıyoruz ki, toplum bilgi sahibi olsun?!

Değerli arkadaşlar, yine, Türkiye'de kirlilik konusunda bir nokta daha var; ekonomisinin yüzde 50'den fazlası kayıtdışı olan bir toplumda bilgi edinme hakkını tartışıyoruz; dikkat edin. Bu noktaları açalım diyorum, elbirliğiyle açalım diyorum.

Şimdi, yolsuzluklarla ilgili bir başka nokta daha var; hükümetin İhale Yasasının delinmesi yönünde aldığı tutum ve davranış, dönüş yapması. Bu konu da, maalesef, Türkiye'nin kirlenmesi yönünde çok etkili olmuştur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kepenek.

YAKUP KEPENEK (Devamla) - Değerli arkadaşlar, sözü uzatmaya gerek yok. Bir büyük şairin dediğini burada söylemeye izin verin. Özdemir Asaf diyor ki: "Bütün renkler aynı hızla kirleniyordu. / Birinciliği beyaza verdiler." Biliyorsunuz "AK" "beyaz" anlamına geliyor; beyazlaşın.

Hepinize saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kepenek.

Madde üzerinde başka söz talebi?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

İKİNCİ BÖLÜM

Bilgi Edinme Hakkı ve Bilgi Verme Yükümlülüğü

Bilgi edinme hakkı

MADDE 4.- Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir.

Türkiye'de ikâmet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar.

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülükleri saklıdır.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına -aynı zamanda şahsı adına söz isteyen- İstanbul Milletvekili Sayın Onur Öymen; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ONUR ÖYMEN (İstanbul) - Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlar; gündemimizdeki yasa tasarısının 4 üncü maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini ve kişisel görüşlerimi arz etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Öncelikle, bu yasa tasarısını hazırlayan ve Yüce Meclise sunan arkadaşlarımıza teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten, bu tasarıda yer alan bilgi edinme hakkı, bizim, Cumhuriyet Halk Partisinin de, uzun yıllardan beri savunduğumuz şeffaflık ihtiyacının bir ürünüdür. Arkadaşlarımız, bu yasa tasarısını hazırlamakla, büyük hizmet yapmışlardır. Bunun son şeklini almasında, komisyonlarda, gerek Adalet Komisyonunda gerek Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda çok ciddi bir çalışma yaptık. İktidar ve muhalefete mensup milletvekilleri, gerçekten, tam bir işbirliği içerisinde bu metni sonuçlandırmışlardır, bu hale getirmişlerdir. O bakımdan, müsaade ederseniz, bunun, bizim ortak metnimiz olduğunu söyleyeceğim. Biz, iktidar kadar bu metne sahibiz ve bu metnin uygulanmasını, iktidar kadar yakından takip edeceğiz, bundan kuşkunuz olmasın. Tekrar tebrik ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bilgi vermek, aynı zamanda hesap vermektir. O bakımdan, hükümetin halka bilgi vermesi, aynı zamanda hesap vermesi anlamına geliyor. Biz, uzun yıllar, Türkiye'de, fikir hürriyetinin mücadelesini verdik; çeşitli partilerimiz, sivil toplum örgütlerimiz fikir özgürlüğü için büyük mücadele verdiler, bu yüzden hapse girenler oldu, ıstırap çekenler oldu; ama, şunu unuttuk ki, değerli yazar Uğur Mumcu'nun dediği gibi "Türkiye'de, ne yazık ki, bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olanlar çoktu." Bilgi edinme hürriyeti, fikir hürriyetinin temel unsurlarından biriydi.

Değerli arkadaşlar, onun için, bilgi edinme hürriyetini sağladığımız zaman, fikir hürriyetini de daha anlamlı hale getireceğiz. Şimdi, bu, işin genel çerçevesiyle ilgili. Bizim sorumuz şudur: Acaba, hükümet, gerçekten, bu yasayı bütünüyle, içtenlikle uygulamaya hazır mıdır? Eğer hazırsa, hükümet bu yasayı tam olarak uygulayacaksa, size, buradan ifade etmek istiyorum; bu, Türkiye'de bir devrim olacaktır. Türkiye'nin pek çok sorunu, bu yasanın tam olarak uygulanmasıyla çözüme kavuşacaktır; ama, acaba, hükümet hazır mı? Acaba diyorum; çünkü, bu konuda bazı ciddi kuşularımız var; bunu da açık yüreklilikle ifade etmek istiyorum. Bazı arkadaşlarımız değindi, önümüzde çok önemli örnekler var. 23 Haziranda, hükümetimiz,

insanî yardım içerikli bir kararnameyi kabul etti. Bu kararname, yabancı askerlerin Türkiye'deki üsleri ve limanları kullanması ve Türkiye üzerinden Irak'a geçmesiyle ilgilidir. Bildiğiniz gibi, bu yetki Meclisin yetkisidir. Yabancı askerleri davet etmek Meclisin yetkisindedir. Nasıl olmuştur da, hükümet, Meclisin yetkisindeki bir konuyu kararnameyle düzenlemiştir? Düzenlemiştir de, bu kararnameyi niçin Meclisin bilgisine getirmemiştir? Niçin kamuoyunun bilgisine getirmemiştir? İnsanî yardım konusu gizli bir konu mudur?!

Bu konuda çok ciddi sıkıntımız var. Biz, bunu, çok değerli Dışışleri Komisyonu Başkanımızla ve Dışışleri Komisyonunun üyeleriyle yaptığımız bir ziyaret sırasında Sayın Dışışleri Bakanına sorduk, ben, bizzat sordum, Sayın Dışışleri Bakanı "hiçbir gizliliği yok, ben, talimat verdim, Resmî Gazetede yayımlanacak" dedi. Bu konuşmamızdan bu yana üç ay geçti, hâlâ yayımlanmıyor. Demek ki gizli tutuluyor. Niçin gizli tutuluyor? Soru bu. Şimdi, böyle metinler çıkarmak, yasalar çıkarmak güzeldir, çok iyidir; ama, uygulamak daha iyidir.

Diğer örneğini başka vesileyle bu Mecliste anlattık, 22 Eylülde Dubai'de imzalanan Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması. İçinde siyasî hüküm var -ayrıtısına girmiyorum- Meclisin yetkisindedir, Meclis onaylayacaktır. Niçin gizli tutuluyor? Kamuoyunda dünya kadar spekülasyon yapılıyor, basında spekülasyon yapılıyor, hükümet, o hüküm vardır içinde diyor, bu hüküm yoktur diyor. Bu kadar tartışacağımıza, Meclisin yetkisinde olan bir anlaşmayı niçin gizli tutuyoruz? Bir ekonomik ve teknik işbirliği anlaşmasının nesi gizli olabilir? Zaten, basına sızdı; ama, biz, basına sızan haberlere göre mi iş yapacağız, denetim görevimizi yapacağız; yoksa, hükümetin bize verdiği bilgilere göre mi yapacağız?

Değerli arkadaşlarım, bu konularda hükümetin daha dikkatli olmasını tavsiye ediyorum. Meclisten bilgi saklayarak daha şeffaf bir toplum haline gelemeyiz. Bunlar örneklerdir, başka örnekleri de var. Şimdi, yalnız bilgi saklamak, gizli kararname çıkarmak meselesi değil. "Devlette gizli iş olmaz mı?.." Olmaz olur mu; devletin pek çok işi gizlidir; ama, biz, gizli olması gereken konuları kamuoyuna açıklıyoruz veya bir şekilde sızdırıyoruz, gizli olmaması gereken konuları gizli tutuyoruz.

Değerli arkadaşlar, mesela, iki ülke arasında terörle mücadele konusunun bando mızıkayla kamuoyuna duyurulduğu dünyanın neresinde görülmüştür. Bütün ülkeler terörle mücadelede işbirliği yaparlar. Hangi heyet, hangi ülkeyi ziyaret ediyor, ne konuşuyorlar, hangi maddeler üzerinde anlaşılıyor, nerede ihtilaf var, kim bilebilir bunu. İşte, gizli tutulması gereken bu. Bunu açıkladığınız zaman teröristlere yol gösteriyorsunuz, teröristlere tedbir alma fırsatı veriyorsunuz. Bunu gizli tutacaksınız. Bir yabancı cumhurbaşkanı sizin cumhurbaşkanınıza ve başbakanınıza mektup yazıyor, ertesi gün gazetede okuyorsunuz metnini. Bu mektubu size itimat ederek yolluyorlar; bunun halka açıklanmasını isteseler basın yoluyla söylerler. Size özel bilgi vermek için gönderdiği mektubu, basına açıklamak çok yanlıştır; uluslararası ilişkilerde ayıptır. Onun için, gizliliğe riayet edeceğimiz konular var, açıklıkla halka anlatacağımız konular var; bunları karıştırmamak gerekiyor.

Bir de şu var: Gizli olduğu için değil; ama, sırf ihmal dolayısıyla, başka nedenlerle bilgi verilmekte gecikilen konular var. Çok değerli Devlet Bakanımız Sayın Mehmet Ali Şahin'e -umuyorum ki, beni dinliyordur- teşekkürlerimi sunmak istiyorum; demin, hükümetin, bu konuda duyarlılık göstereceğini söyledi; ama, arkadaşlarım, bizim, hepimizin aylardan beri gündemde bekleyen soru önergelerimiz var, cevap verilmiyor; ne zaman sıra gelse bakan yok, bakanın daha önemli işleri var. Bakanın, Mecliste halk adına soru soran milletvekillerine bilgi vermekten daha önemli kaç işi olabilir? Bu soruları niye soruyoruz; çünkü, bu soruları halk da bizden soruyor, halka hesap vermek zorundayız. Bu soruların cevaplarını hükümetten alacağız ki, halka gidip anlatalım; ama, sorduğumuz sorulara cevap alamıyoruz.

Kaç tane Meclis araştırması önergesi verdik, bu hükümetin kusuru olmayan konularda da verdik. Bir uçak kazası oldu, havaalanlarının durumu hakkında bilgi toplamak için, Meclis araştırması önergesi verdik, reddedildi; ülkenin denizcilik sorunları son derece önemli, bu konuda araştırma önergesi verdik, reddedildi; buna benzer kaç araştırma önergesi verdikse çoğu reddedildi; acaba niçin?! Bize verilen izahat şu: "Efendim, araştırma komisyonları için Mecliste yeterince oda yok, o yüzden, kusura bakmayın, bu komisyonları kuramayacağız." Arkadaşlar, oda olmadığı için, devletin bilgi paylaşmaktan kaçındığı dünyanın neresinde görülmüştür? Devletin denetim fonksiyonunu zorlaştırdığı dünyanın neresinde görülmüştür? Onun için, hükümeti, bu konularda daha titiz olmaya davet ediyoruz.

Lütfen, muhalefeti ciddiye alınız. Dünyanın bütün ülkelerinde hükümet vardır; ama, sadece demokratik ülkelerde muhalefet vardır. Muhalefetin oluşu iktidar için bir kazançtır. Muhalefet sayesinde, siz, demokratik bir ülkenin iktidarısınız; muhalefetin taleplerini, sorularını, araştırma önergelerini, soruşturma önergelerini ertelerseniz, gözardı ederseniz, önemsemezseniz, o zaman, demokrasiye zarar verirsiniz. Onun için, sizden rica ediyoruz, bizim sorularımızı ciddiye alınız ve lütfen, bize cevap veriniz.

Değerli arkadaşlarım, biz bu anlaşmayı nasıl anlıyoruz; anlaşmaya göre, vatandaş teknik bir konuda bilgi soracak, devlet de cevap verecek. Öyle değil... Bunun ötesinde, vatandaş, devletin izlediği politikaları da sorgulayacak. Vatandaş, eğer "niçin 6 500 000 insanımız hâlâ okuma yazma bilmiyor, millî gelirden eğitime ayrılan payda, Türkiye, dünyada niçin sondan 16 ncı geliyor" diye sorarsa, buna cevap vereceksiniz. Vatandaş size "niye Türkiye'deki bebek ölümlerinin oranı Avrupa ülkelerinin 5 katıdır, niye Avrupa'da binde 7 iken Türkiye'de binde 35'tir" diye sorarsa, buna cevap vereceksiniz. Niçin sağlıkta...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Öymen, AK Parti Grubu adına söz talebi bulunduğu için, sözlerinizi toparlarsanız... İsterseniz, AK Parti Grubunun konuşmacısından sonra şahsî söz talebinizi de değerlendireceğim.

ONUR ÖYMEN (Devamla) - Adalet ve Kalkınma Partisine mensup arkadaşımın görüşlerini dinleyeceğim ve ondan sonra sözlerimi tamamlayacağım.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Ben teşekkür ediyorum Sayın Öymen.

Madde üzerinde, AK Parti Grubu adına, Sayın Salih Kapusuz; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Yeni yasama yılımızın hayırlı olmasını Cenabı Hak'tan niyaz ediyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, yasama yılının ikinci haftasında, elbette, çok önemli bir çalışma yapıyoruz. Bildiğiniz gibi, başından beri teamül halini almış olan, salı günleri denetim günleri, çarşamba ve perşembe günleri de yasama faaliyetlerinin yapıldığı günler olarak devam ediyor. Zaman zaman yer değişiklikleri oluyor, bazen denetim çalışmalarına daha fazla zaman verdiğimiz oluyor, bazen yasama çalışmalarını artırdığımız günler oluyor, mesai saatlerinde değişiklik yaptığımız oluyor. Bütün bunları, bu çalışmaların daha verimli, daha etkin ve toplumun beklentilerini karşılamaya yönelik çalışmalar olarak, birlikte, beraberce götürüyoruz. Dolayısıyla, bugün, sadece sözlü sorularla ilgili olarak, arkadaşlarımızın, ki, normal olarak cevap verilmiş olsa 5, azamî 10 tane sorunun bile zor cevaplandırıldığı bir saatlik süreyi sakız gibi tekrar edip, âdeta bugüne kadar denetim konularında hiçbir şeye öncelik verilmemiş, önem verilmemiş, bu konularla ilgili olarak çalışmalar dikkate alınmamış gibi bir takdimleri var; doğrusu bunu hakkaniyete uygun bulmuyorum.

Değerli arkadaşlar, denetim konusunda, isterseniz, geriye dönüp bir bakarsanız bu tespitleri yerinde görebilirsiniz. Bu hükümet dönemi, en çok ağırlıklı çalışılan bir dönemdir. Değerli arkadaşlarımız, şu konularda araştırma önergeleri verdik diyorlar. Bu geçirdiğimiz yasama yılı içerisinde kurulan komisyonların sayısına bakarsanız, çalışmalarına bakarsanız kendi kendinize haksızlık etmemiş olursunuz. Gerçekten, denetime önem veriyoruz, denetim konusunda hep birlikte azamî hassasiyet gösteriyoruz. Sizin tercihlerinize uymayabilir, sizin tercihleriniz farklı olabilir; ama, hem denetim hem de yasama görevinde bu Parlatmentonun büyük bir performans gösterdiği sizlerin de kabulü olsa gerektir.

Değerli arkadaşlar, bugün önemli bir tasarımı görüşüyoruz; sizler de buna mutabakat ettiniz, bu metni ortak bir metin olarak takdim ettiniz. Böyle bir yasanın bu memlekete kazandırdıklarını halka anlatmak elbette bütün konuşmacı arkadaşlarımızın görevi; ama, bunu bir kenara itip de bu kanunun üzerinden siyaset yapmak adına, hükümeti tenkit etmek adına bu yasayı küçük düşürmeyi, ben, doğrusu içime sindiremediğim için bu konuşmayı yapıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bu kanun hepimiz için çok önemli bir kanun. Sizlerin büyük katkıları oldu; teşekkür ediyorum; ama, bu kanunun konuşulduğu bir yerde... Hükümeti başka yerde de tenkit edebilirsiniz, hükümetin tenkit edileceği yönleri de olabilir, bunlara da saygı gösteririz; ama, bu önemli bir kanun arkadaşlar. Bu, reform niteliğinde bir kanun. Bunun, sizin de söylediğiniz gibi, sadece yazılı metin olarak, yasa olarak rafa girmesini değil, aynı zamanda, uygulamada da eksiklerinin giderilmesi için hep birlikte dikkatli olmalı, üzerimize düşeni de layıkıyla yerine getirmek için çaba sarf etmeliyiz. Onun için, olaya bir bütün açısından, biraz da müspet manada bakmak, yaptığımız şeylerin önemini toplumun önüne koyma anlamında bazı adımların net bir şekilde atılması ve bunun da arkasında durulup, bunu çok güzel bir şekilde izah etmek de, zannedersen, hepimizin ortak sorumluluğundadır.

Değerli arkadaşlar, bir diğer husus; Muhterem Hocam Sayın Kepenek şöyle bir ifade kullandı; yani, bir konuyu izah etmek için dediler ki "bakın, işte bugün gazetelerde de var. Türkiye, kirlilik oranında geçen yıla oranla 2003 yılında biraz daha geriye gitmiş." Bunun da gerekçesi olarak bir şeyi vurguladılar ve kürsüden ayrıldılar; dokunulmazlık konusu.

Değerli milletvekilleri, demiri tüketen kendi pasıdır derler. Lütfen, kendi kendimize, demokrasimize, milletvekillerimize ve Türk siyasetine zarar vermeyelim. (AK Parti sıralarından alkışlar) Eğer bir yerde kirlenme varsa bu kirlenmenin üzerine hep birlikte gidelim; ancak, sizi dinleyen bir vatandaş olarak ben, ekrandan şöyle bir kanaate vardıklarını zannediyorum: Bütün bu yolsuzluklar varsa ki, var ve bunu milletvekilleri yapıyor, dokunulmazlıkları olduğundan kimse dokunamıyor. Böyle bir anlama gelecek takdimden mutlaka kendimiz dışına çıkmalıyız. Ben, bunu samimi olarak değerli arkadaşlarıma özel de gittim söyledim; ama, bunun, yer olarak burada net bir şekilde ifade edilmesi gerekli olduğu için bu konuşmayı yapmak durumunda kaldım. Ben inanıyorum ki, bu Parlamento içerisinde yolsuzluğa razı olan, yolsuzluk yapan kimse yoktur; olmayacaktır da. (AK Parti sıralarından alkışlar) Olmaması da lazım; şayet böyle bir şey olursa, bununla ilgili ne gerekiyorsa elbirliğiyle de yapılması lazım.

Değerli arkadaşlar, bakınız, bu dokunulmazlık konusu çok önemli bir konu. Bu konuyu biz...

İZZET ÇETİN (Kocaeli)- Dün niye yapmadınız?.. Niye yapmıyorsunuz?..

SALİH KAPUSUZ (Devamla)- Değerli arkadaşlar, çok açık bir şey söylüyorum; lütfen, dikkat buyurun.

ATİLLA KART (Konya)- Harika oynuyorsunuz!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla)- Arkadaşlar, sizi de dinleyeceğim; eğer, bu konuda farklı düşünceleriniz varsa, burada, öğrenmek de isterim; ama, bir husus var ki, bunu, düzeltilmesi gerekli olduğu için söylüyorum; o da şudur: Dokunulmazlık konusunda, biz, Sayın Baykal'ı ziyarete gittik. Sayın Baykal ile bu konuyu konuştuk, bu yeni dönem başladıktan sonra, kendi aramızda bir komisyonun, bir metin üzerinde uzlaşmak için bir komisyonun, özel bir çalışma ekibinin kurulması konusunda da bir mutabakat sağladık; ama, bunun dışında -hocamın verdiği- arkadaşlarımızın, bizim de katkılarımızla dokunulmazlık konusunun araştırılmasıyla ilgili bir komisyon kurulmasına karar verdik. Ama, Parlamento, tatil döneminde ilave bir ay daha fazla çalıştığı için bazı konuları hemen yerine getiremedi. Zannederseniz, siz ve biz bu komisyona üyelerimizi bildirdik, Meclis Başkanlığımızdan da takip edelim, komisyonumuz kurulsun. İlle de üç ay beklemek değil, hızlı çalışsınlar, bir hafta, on gün, onbeş gün, yirmi gün, yirmibeş gün, en geç iki ay içerisinde, neyse, raporlarını hazırlasınlar; dünyada dokunulmazlık nedir, dokunulmazlığın kurum, kuruluş, bürokrasi, siyaset ayağında nelerin yapılması lazım, bütün bunlar değerlendirilsin, Parlamantonun önüne konulsun, yeni yapılacak anayasa değişikliğinin de bunlarla irtibatlı bir şekilde sonuçlanmasına katkı sağlayalım. Avrupa Birliği standartları konusunda samimî gayret sarf eden bu hükümet ve bu Parlamento, elbette, oradaki standartları dokunulmazlık konusuna da getirecektir.

AK Parti Programını açıp bakabilirsiniz; dokunulmazlıkla ilgili olarak, biz, açık, yazılı olarak fikrimizi, orada, tartışmış, partinin programı olarak da ilan etmişiz. Bütün kamu kurum ve kuruluşlarındaki dokunulmazlığın bir bütün içerisinde değerlendirilmesi, ona göre dokunulmazlıkların yeniden şekillendirilmesi hususu parti programında yer almış.

Şimdi, bu konuda, siz, bizden farklı düşünebilirsiniz; ama, benim buradan gelmek istediğim sonuç şudur arkadaşlar. Yani, kendi kendimizi kötü duruma düşürmeyelim, suçlu gibi takdim etmeye doğru bir yanlış içerisinde olmayalım. Bu konuyu da şekillendirelim; ama, bunu şekillendirirken, Türkiye'deki dokunulmazlıklara bir bütün olarak bakmanın, parlamenterlerle birlikte bürokrasideki dokunulmazlıkları da birlikte değerlendirmenin yararlı olacağını düşünüyoruz. Bunu, çekinmeden programımıza koyduk; bir kez daha ifade ediyoruz.

Sayın Başkan, bütün bunları şunun için söylüyorum: Sayın Grup Başkanvekilinin, elbette, sizin, bakınız, seçimlerden önce, biz, sizler gibi "şu şekilde bir değişiklik yapacağız" falan diye değil, bu şekilde bir değişikliğin, biraz önceki programdaki değişikliği...

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Sayın Başkan, gündem mi değişti; bize de söz hakkı doğacak mı?

ATİLLA KART (Konya) - Manevra yapıyorsunuz...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Evet; seçim beyannamemize koyduk, hükümet programımıza da koyduk; ancak, bir husus var ki, sadece dokunulmazlık konusunu anayasa değişikliğine bağlı olarak düşünmek yerine, Anayasayı yukarıdan aşağıya topyekûn düşünmeyi, gerekli olan değişiklikleri, değişmezleri korumak kaydıyla yapılması gerekli olduğunu, bunun için de muhalefetin desteğine, katkısına, katılımına, sivil toplum örgütlerinin bu alandaki hem desteğine hem de katkısına açık olduğumuzu ilan ettik; bir kez daha ifade ediyorum.

Dolayısıyla, Parlamentomuz için, milletimiz için, devletimiz için, ülkemiz için yararlı olan böyle önemli bir yasanın getirdiklerini anlatma konusunda arkadaşlarımızı dinlemek isteriz ve bu konuda ben şuna

inaniyorum ki, ortak metin olarak orta yere koyduğumuz, beraberce çıkardığımız ve muhalefet şerhi olmayan bir tasarı olarak yasalaşacağından dolayıdır ki, katkılarınızdan dolayı da teşekkür ediyorum. Bu konuyla ilgili olarak buna gölge düşürmenin, bunu, yanlış bir şey değil de, doğru bir karar olarak birlikte çıkardığımızı ifade edip, bu yasanın güzelliklerini ifade etmenin doğru olacağı kanaatini taşıyor, saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kapusuz.

ATİLA EMEK (Antalya) - Dokunulmazlığı millet bekliyor; onun için, biz de, temiz toplum için, temizliğe, buradan, Parlamentodan başlayacağız.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Topuz.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Sayın Salih Kapusuz, konuşmakta olduğumuz konuyla hiçbir ilgisi bulunmayan önemli bir konu üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisinin davranışlarını da bir ölçüde eleştirerek bir konuşma yaptı. Yaptığı açıklamaların pek çoğu gerçeğe de aykırıdır. O nedenle, aynı konuda gerçeği ortaya koyabilmek için bana da söz vermenizi rica ediyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Topuz. (CHP sıralarından alkışlar)

VII. - AÇIKLAMALAR VE SATAŞMALAR İLİŞKİN KONUŞMALAR

1. - CHP İstanbul Milletvekili Ali Topuz'un, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz'un partisine sataşması nedeniyle konuşması

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; amacım bir tartışma yaratmak değil; ama, bence, Sayın Salih Kapusuz arkadaşımızın sebepsiz yere gündeme getirdiği bir tartışmaya, bizim açımızdan bir katkı yapmak istiyorum.

Dokunulmazlıklar meselesi Meclisimizin gündemine sıkça gelmiştir. Dokunulmazlıklar meselesi, toplumumuzun Parlamentodan beklediği konuların başında gelmektedir. Bir süre önce, bu Mecliste, Sayın Yakup Kepenek arkadaşımızın önerisi üzerine, dokunulmazlıklarla ilgili bir araştırma yapılmasına ilişkin bir komisyon kurulmasına karar verildi. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu, bu komisyonun üyelerini, süresi içinde ve vakit yitirmeden bildirdi. Öyle sanıyorum, Adalet ve Kalkınma Partisi de üyelerini bildirdi; ama, ne hikmetse, bugüne kadar, bu komisyon çalışmaya başlayamadı.

Şimdi, şunu açıkça söyleyeyim ki, Cumhuriyet Halk Partililer olarak, biz, bu konuda, Adalet ve Kalkınma Partisinin bir engelleme içinde olduğu gibi bir kanaat taşıyoruz. Öteden beri, dokunulmazlıklarla ilgili konu gündeme her geldiğinde, bu konuyu yaygınlaştırmak, yozlaştırmak için her türlü tedbiri aldığınızı görüyoruz. Biz, milletvekilliği dokunulmazlıklarının sınırlandırılmasından söz ediyoruz. Yoksa, Türkiye'de pek çok alandaki dokunulmazlıkların tümünü bir arada çözelim demiyoruz; o, öncelikle milletvekili dokunulmazlığının sınırlandırılmasıyla başlmalıdır ki, bu toplum, bu Parlamente'ye olan güvenini pekiştirebilir. Bizim, dokunulmazlıkların sınırlandırmaktan amacımız, topluma güven vermeye dönük bir başlangıç yaratabilmektir; çünkü, geçmiş dönemde oluşan bütün olumsuzlukların, yolsuzlukların, büyük ölçüde, siyaset bağlantısı üzerinde durulmuştur, iddialar bu noktada yoğunlaşmıştır ve hatta, Türkiye'de ve Parlamente'da, bu konuda soruşturma komisyonları kurulmasına kadar, Yüce Divana sevk etmeye kadar eylemler oluşmuştur.

Biz anlatmaya çalışıyoruz ki, öncelikle sayın milletvekili arkadaşlarım, sizler, hepimiz, bize ait ayrıcalıklardan sıyrılarak, dokunulmazlık zırhını üzerimizden atarak, temiz siyasetin temiz insanları olarak toplumun önüne daha büyük bir güvenle çıkabilmek için önce kendimize ait konuyu halledelim. Siz, bunu yapmıyorsunuz, bunu geciktiriyorsunuz. Bu arada, bu Meclise bazı kanunlar getiriyorsunuz. O kanunlarla bazı suçları suç olmaktan çıkarıyorsunuz; çünkü, suç olmaktan çıkardığınız konularla ilgili olarak, Parlamente'nin ilgili komisyonunda, maalesef, sizin üyelerinizle ilgili suç iddiaları ve ona bağlı olarak da dokunulmazlıkların kaldırılmasına ilişkin talepler var. Ne dokunulmazlıklarını sınırlandırıyor ne buraya intikal etmiş olan dokunulmazlık dosyalarını şu Meclisin gündemine getirip, bir an evvel bu konuları çözelim diyorsunuz. Bütün bunlardan sonra, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun, dokunulmazlık meselesini zamana sererek ve bunu hiçbir zaman gerçekleştirilmeyerek, bir ölçüde, kendi milletvekillerini, kendi bakanlarını korumaya dönük bir savunma içerisinde oldukları kanaatini taşıyoruz.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Çok yanlış bir karar. Hiç merak etmeyin, hepsini halledeceğiz.

ALİ TOPUZ (Devamla) - Bunu silebilmeniz için yapacağınız tek bir şey vardır, hiç vakit yitirmeden, dokunulmazlıkların sınırlandırılmasına ait öneriyi gündeme getirmek. Bunu getirmiyorsanız... Bir sene oldu; bir sene içerisinde, dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla ilgili Meclise intikal etmiş olan dosyaları buraya indirmenizi sizden bekliyoruz.

Saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Topuz.